

Голас Радзімы

18 студзеня 1979 г.
№ 3 (1573)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Васіль ЛАМБУЦКІ, якога вы бачыце на здымку, вопытны лётчык. Зараз ён працуе на лётна-выпрабавальнай станцыі Мінскага авіярамонтнага заводу [падборка здымкаў аб ім змешчана на 3-й стар.]. В. Ламбуцкі першы раз пасля рамонту ўзімае ў паветра самалёты.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ЗЯМЛЯ ПОМНІКАУ, КАМП'ЮТЭ-
РАУ І КАСМАНАУТАУ

[«Ідуць беларусы!»]

стар. 3—4

Вольга КОРБУТ: «Я НЕ УЯУЛЯЮ
САБЕ ГІМНАСТЫКУ БЕЗ БАЛЕЛЬ-
ШЧЫКАУ».

[«Уменье быть собой»]

стар. 5

МАСТАКІ УВАСАБЛЯЮЦЬ РОЗДУ-
МЫ СУЧАСНІКАУ ДЛЯ БУДУЧЫХ
ПАКАЛЕННЯУ

[«Паказаць узвышэнне чалавека»]

стар. 7

НА ЧЫМ ГРУНТУЕЦЦА НАРОДАЎЛАДДЗЕ

Палітычная сістэма савецкага грамадства ўяўляе сабой арганізацыю цесна ўзаемадзеючых паміж сабой дзяржаўных і грамадскіх устаноў і інстытутаў, пры дапамозе якіх ажыццяўляецца рашэнне эканамічных, сацыяльна-палітычных і культурна-выхаваўчых задач камуністычнага будаўніцтва. Яна ўключае ў сябе Саветы — органы дзяржаўнай улады ўсіх узроўняў, якія складаюць палітычную аснову СССР, дзяржаўныя ўстановы, а таксама прафсаюзы, камсамол і іншыя грамадскія арганізацыі, працоўныя калектывы. Ядром усёй гэтай сістэмы, кіруючай і накіроўваючай сілай савецкага грамадства з'яўляецца Камуністычная партыя. Яна выступае як палітычны правадыр народа, вызначае напрамак развіцця грамадства.

Стварэнне савецкай сістэмы цесна звязана з імем У. І. Леніна. Замацаваная перамогай Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, яна стала ў гісторыі чалавецтва прынцыпова новым тыпам палітычнай сістэмы, закліканай захаваць і ўмацаваць рэвалюцыйныя заваяванні працоўнага народа, забяспечыць арганізацыю, кіраванне і кіраўніцтва пабудовай сацыялістычнага і камуністычнага грамадства, 98 працэнтаў насельніцтва краіны — абсалютная большасць! — пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ўпершыню атрымала рэальны доступ да кіравання дзяржавай.

На працягу шэрагу дзесяцігоддзяў палітычная сістэма была ўвасабленнем улады рабочага класа, які ў саюзе з шырокімі масамі працоўных сялян ствараў новае грамадства — грамадства без эксплуатацыі. У Савецкім Саюзе быў паступова пабудаваны развіты сацыялізм, які азначае якасна больш высокую

ступень развіцця прадукцыйных сіл, эканомікі, культуры і іншых сфер грамадскага жыцця ва ўмовах адсутнасці эксплуатацыі чалавека чалавекам. У сувязі з ліквідацыяй эксплуатацыйнага класаў паступова адміралі функцыі падаўлення іх супраціўлення. Усебаковае развіццё атрымалі галоўныя функцыі сацыялістычнай дзяржавы — гаспадарча-арганізатарскія і культурна-выхаваўчыя. І дзяржаўная ўлада рабочага класа паступова ператварылася ў палітычную арганізацыю ўсяго народа пры кіруючай ролі рабочага класа.

Ідзе працэс фарміравання сацыяльнай аднароднасці грамадства, далейшага ўмацавання саюза рабочага класа, калгаснага сялянства і працоўнай інтэлігенцыі.

Палітычная сістэма савецкага грамадства вызначаецца цэласнасцю і ўнутраным адзінствам, зладжанасцю асобных яе звянняў і гарманічнасцю функцыянавання і развіцця, што адлюстроўвае мацнеючае сацыяльна-палітычнае адзінства ўсяго народа, усіх нацый і народнасцей СССР. Важнейшы фактар, які вызначае навукова абгрунтаваны, мэтанакіраваны і скаардынаваны характар кіравання сацыялістычным грамадствам, вызначае адзінства яго палітычнай сістэмы, — кіруючая і накіроўваючая роля Камуністычнай партыі.

У матэрыялах і рашэннях XXV з'езда КПСС (1976), у Канстытуцыі СССР, прынятай у кастрычніку 1977 года, даецца вызначэнне новага этапу ў развіцці палітычнай сістэмы савецкага грамадства. Увага КПСС, усіх савецкіх людзей да гэтай праблемы тлумачыцца яе значнасцю як для тэорыі, так і для практыкі камуністычнага будаўніцтва. Усебаковае развіццё палітычнай сістэмы стала вядучым палітычным аспектам камуністычнага бу-

даўніцтва, праграмнай лініі партыі. Раскрываючы змест работы савецкіх камуністаў гэтым напрамку, Л. І. Брэжнеў гаварыў на XXV з'ездзе КПСС: «Размова ідзе аб удасканаленні сацыялістычнай дзяржавы, аб далейшым развіцці сацыялістычнай макратыі, аб умацаванні прыватнай асновы дзяржаўнага грамадскага жыцця, аб актывізацыі дзейнасці грамадскіх арганізацый».

Як падкрэсліваецца ў новай Канстытуцыі СССР, савецкае грамадства — гэта грамадства, палітычная сістэма якога забяспечвае эфектыўнае кіраванне ўсімі грамадскімі справамі, уключаючы больш актыўны ўдзел працоўных у дзяржаўным жыцці, спалучэнне рэальных правоў і свабод грамадзян з абавязкамі і адказнасцю перад грамадствам.

Савецкі народ ажыццяўляе дзяржаўную ўладу праз Саветы народных дэпутатаў, Колькасць дэпутатаў, аб'ядноўваемых усёй сістэмай Саветаў, складае 2,2 мільёна чалавек. Іх састаў пастаянна ўдасканальваецца, абнаўляецца, што дае магчымасць мільёнам працоўных набываць вопыт дзяржаўнай работы. У выніку апошніх выбараў, напрыклад, да ўдзелу ў рабоце дзяржаўнай улады ўпершыню далучылася каля 1 мільёна савецкіх грамадзян. Толькі за два апошнія дзесяцігоддзі школу дзяржаўнага кіравання ў СССР прайшлі каля 20 мільёна чалавек. Акрамя таго, у рабоце Саветаў усіх узроўняў удзельнічае шырокі актывістскі перавышчае цяпер мільёны чалавек.

У СССР не існуе інстытута прафесійных занаятаўцаў. Шырокі, пастаянна ўзрастаючы ўдзел працоўных у рабоце органаў улады — характэрная рыса савецкага народаўладдзя. Дзесці гадоў назад сярод дэпутатаў Саветаў

Калгас «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна раскінуўся на некалькі неўрадлівых палескіх землях. Зараз гэта гаспадарка вядома як адна з лепшых у рэспубліцы, дзе чысты прыбытак штогод складае звыш 1 мільёна 200 тысяч рублёў. Цэнтральная сядзіба калгаса — вёска Расна забудоўваецца галоўным чынам па індывідуальных праектах. Ёсць тут Палац культуры, рэстаран, магазін, сярэдняя і музычная школы.
НА ЗДЫМКУ: педагог школы А. ГУСЕВА займаецца з І. ЛЯШУН.

НАТАТКІ КАМЕНТАРА

НОВАЕ ПАЛЕССЕ

Засведчу з усёй рашучасцю: хто не бываў на Палессі ні раней, ні цяпер, таму няпроста ўявіць яго сапраўднае мінулае, сённяшняе, будучае. Ва ўсіх ім разе — не тыя ўражэнні, калі вы нават што-небудзь чыталі або чулі. Мяркую аб гэтым па сабе. Мне давалося ў апошнія гады бываць у розных палескіх мясцінах, але адна паездка была выключнай.

Са старшынёй калгаса Уладзімірам Сцепчанкам мы селі ў аўтамашыну і накіраваліся ад цэнтральнай сядзібы на поўнач. Пасля звычайнай для палескіх вёсак пясчанай вуліцы абпал дарогі пабеглі палі, паша, сенажаці. Стаяла пара на мяккі вясны і лета. Прыгожа каласавала збжыня. Пасвіліся статкі на густой сеянай траве. Рупіліся будаўнікі. Механізатары пачалі даглядаць пасевы бульбы, цукровых буракоў. Так, сустракаючыся і гутарачы з людзьмі, мы за некалькі гадзін праехалі з канца ў канец увесь калгас — каля пятнаццаці кіламетраў і апынуліся на самым далёкім полі. І толькі тут на нашым шляху сустраўся ладны кавалак лесу.

— Калгаснікі прапанавалі пакінуць як запаведны куток. Шаснаццаць парод дрэў расце тут. І добра зрабілі: пасярод гэтага гаю—палыня, а на той палыня — пчалінік. 160 пчаліных сем'яў...

Аказалася: амаль увесь наш шлях, які мы пераадолілі без якіх-небудзь перашкод, пралёг... па былой багнё.

Пасля абеду, калі мы разам з калгаснікамі падсілкаваліся ў палявой сталойцы, Уладзімір Апанасавіч павёў мяне некуды ўбок «нешта паказаць». Не без цяжкасці пераадолілі мы некалькі мелярацыйных канаў і апынуліся на высокай дамбе, насыпанай для засцярогі палёў ад магчымай паводкі. Глянулі за дамбу, і мне здалося, што я ўбачыў канец свету. Уражанне было жудаснае: я не адважыўся б ступіць далей і дзесяці крокаў. Сярод высокіх купін, парослых чэзлым хмызняком і жорсткай травой, шалелі балотныя пачвары, гарлапанілі чароды непалоханных птушак. Я хацеў запытацца пра ядавітых змей, але абдумаўся, што буду выглядаць наіўным, і спытаў пра іншае: «І далёка гэта... цягнецца?» У адказ Уладзімір Апанасавіч зрабіў такі выразны жэст рукой, які не пакідаў ніякіх сумненняў: багнё няма тут канца-краю.

Так адным заходам убачыў я і сённяшняю яву, і дзень учарашні, што дало мне магчымасць параўноўваць і разважаць. А здарылася гэта ў Лунінецкім раёне, у калгасе, які носіць красамоўную назву — «Новае Палессе».

Надыходзіць час, калі ўсё Беларускае Палессе з поўнай падставай можна называць новым. Наступ на яго нетры вядзецца з усіх бакоў. Адважаны ўжо шырокія і надзейныя плацдармы.

Новыя гаспадаркі на землях, адважаных у палескіх балот, растуць як грыбы. Пінскі праектна-разведачны інстытут «Саюзгіпрамеліявадгас» завалены работай па складанню праектна-каштарыснай дакументацыі. І гэта, кажучы, толькі пачатак. Але пачатак, які адкрывае захваляльную перспектыву на дзесяці гадоў наперад. Вось чаму дакумент ЦК КПБ і Савета Міністраў БССР «Аб паскораным развіцці ў зоне Беларускага Палесся спецыялізаванай мясной жывёлагадоўлі і павелічэнні вытворчасці ялавічыны», прыняты ў пачатку сёлетняга года, успрымаецца як вельмі своєчасовы і абгрунтаваны.

Намечана дзвесці вытворчасць мяса ва ўсіх катэгорыях гаспадарак Беларускага Палесся к 1985 году да 800 тысяч тон і к 1990 году да 1 мільёна тон, у тым ліку ялавічыны — адпаведна да 500 і 750 тысяч тон. Яшчэ нядаўна такая задача была б нерэальнай, бо, як вядома, каб атрымаць мяса, патрэбна мець не толькі жывёлу і памяшканні для яе, а перш за ўсё корм.

Цяпер адпаведным органам даручана на працягу 1979 года распрацаваць комплексную праграму развіцця мясной жывёлагадоўлі ў рэспубліцы і абласцях, прадугледзеўшы ў ёй стварэнне сеткі спецыялізаваных гаспадарак, якія будуць мець па 3—5 тысяч галоў жывёлы і поўнасцю забяспечваць яе высакаякасным кормам уласнай вытворчасці. З'явіцца новыя тыпы жывёлагадоўчых комплексаў і ферм. Пачнецца стварэнне беларускай пароднай групы мясной жывёлы.

Працаваць над гэтымі пытаннямі будуць не толькі спецыяльныя органы — Дзяржплан і Міністэрства сельскай гаспадаркі рэспублікі, Галоўпалессесеводбуд і іншыя. Свой плённы ўклад павінны зрабіць вучоныя Акадэміі навук БССР, галіновых навукова-даследчых інстытутаў. Гутарка ідзе аб якасна новым этапе ў вырашэнні адной з важнейшых народнагаспадарчых праблем рэспублікі.

М. ВАСІЛЕЎСкі.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ЛУКОМЛЬСКАЯ ДРЭС — адна з самых эканамічных электрастанцый на паўночным захадзе СССР. Вопыт работы беларускіх энергетыкаў вываецца ў нашай краіне і за мяжой. У Новалукомлі пабывалі спецыялісты краін — удзельніц СЭУ — Польшчы, Германіі, Чэхаславакіі, Балгарыі.
НА ЗДЫМКУ: старшы інспектар па эксплуатацыі Лукомльскай ДРЭС Р. РАСКІНА, начальнік котлатурбінага цэха ДРЭС Б. ПАРКЕВІЧ (другі справа) і балгарскія энергетыкі Слаўча СЛАВАУ і Мікалай МАЛКАДАНСкі.

УЗНАГАРОДА
За актыўную і плённую работу ў Кампартыі Беларусі і ў сувязі з пяцідзсяцігоддзем з дня нараджэння сакратар ЦК КП Беларусі Віктар Шавялуха Узнагароджан Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ЮБІЛЕЙ ІНСТЫТУТА

Грамадскае Маргілёва адзначыла 60-годдзе педінстытута імя Аркадзя Куляшова.
Маргілёўскі педінстытут — адзін са старэйшых у рэспубліцы. Толькі за пасляваенныя гады тут падрыхтавана каля 17 тысяч

настаўнікаў самых розных спецыяльнасцей. Цяпер на чатырох факультэтах займаюцца 3 122 студэнты, працуюць 187 выкладчыкаў.
Калектыву інстытута ганарыцца тым, што многія яго выпускнікі сталі вядомымі дзяржаўнымі і грамадскімі дзеячамі, буйнымі вучонымі.

ПАЧАТАК БІЯГРАФІ
Напярэдадні новага года дзяржаўная камісія падпісала акт аб прыёме ў эксплуатацыю другога ў Беларусі фарфоравага завода, пабудаванага ў Добрушы.
Новае прадпрыемства разлічана на выпуск 28 мільёнаў штук посуду ў

год. Гэта адно з самых буйных прадпрыемстваў галіны ў краіне. Праектна-наменклатура выпускаемых вырабаў будзе ўключаць звыш 30 назваў. Гэта сталовыя і чайныя сервізы

Больш як дзве тысячы тон гародніны з закрытага грунту атрымаў летас калектыв саўгаса «Вейна» Маргілёўскага раёна. Толькі к навагодняму сталу гараджан работнікі цяпліц адправілі каля пятнаццаці тон памідораў.
НА ЗДЫМКУ: перадавы агароднік саўгаса Н. КОТЛІК збірае ўраджай.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

ІДУЦЬ БЕЛАРУСЫ!

ПРА ЮБІЛЯРАУ звычайна гавораць і пішуць напярэдадні юбілею ці ў дзень іх гадавіны. Так прынята ўжо ў любым грамадстве: высокім словам, узнёслай прававой адзначаць пройдзены некім шлях — чалавекам, які ўславіў сябе мудрасцю і працай, калектывам, дзейнасць якога — узор для іншых, дзяржавай.

Мне ж гэтыя нататкі даводзіцца пісаць пасля таго, як Беларусь мая выслухала ўсе віншаванні з 60-годдзем. Таму баюся, што на іх фоне стыль мой будзе не такім урачыста-прыгожым, а словы — прасцейшымі. Але як умею, так хачу выказаць тую думку і пачуцці, што перапаўняюць маё сэрца і будзьяць грамадзянскую свядомасць. Не магу стрымацца, каб не падзяліцца сваім роздумам з нашымі землякамі.

Жаданне такое прыйшло неяк раптоўна, нечакана. Гэта было імпульсўным пабуджэннем душы, выкліканым моцным уражаннем. Была марозная раніца 29 снежня 1978 года. У Мінску адбывалася ўрачыстая маніфестацыя — парад войск і дэманстрацыя працоўных у гонар 60-годдзя Беларускай Сацыялістычнай Рэспублікі і Камуністычнай партыі Беларусі. Экран тэлевізара нібы сабраў усіх, хто глядзеў гэтае шэсце, на Цэнтральнай плошчы нашай сталіцы. Прынамсі, увага іх была прыкавана да яе. Я таксама назіраў за гэтым маляўнічым відовішчам, што ў сімвалах адлюстравала гісторыю маёй Рэспублікі і лепшай часткі майго народа — Камуністычнай партыі. Напорыстая, нястрыманая людская плынь бурлівымі хвалямі накіравалася калонамі на галоўную плошчу Беларусі. І мне здалася, што і я таксама, падхоплены гэтай плыню, крочу, шчаслівы, у шэрагах мінчан.

У маёй памяці далёкім вод-

гуллем прагучалі журботныя, балючыя словы паэта: «А хто там ідзе ў агромністай такой грамадзе?». «Беларусы!» — падалося мне, што гэта зычна, смела і дастойна азваўся мой сучаснік. Можна той, што вёў па плошчы самы новы жодзінскі аўтамабіль, ці той, што ўзнімаў наш сцяг у моцных, упэўненых руках, ці тая, што трымала хлебны каравай на ручніку. Мне падумалася: вось ідуць беларусы — народ мужны і стойкі, працавіты і сціплы. І нясуць яны на сваіх руках багатыя здабыткі свайго таленту і розуму, плён свайёй вольнай працы. Нясуць горда і шчасліва, каб увесць свет пабачыць, чаго дамогся, якім стаў гэты народ за шэсць савецкіх дзесяцігоддзяў.

Я ПАШКАДАВАУ, што разам са мною няма Сямёна Шэйлы, канадскага беларуса, чыімі рукамі пабудаваў не адзін дом у Ванкуверы, не адна дарога, выкарчаваны не адзін дзесятак акраў лесу ў Брытанскай Колумбіі. «Углядайся пільней, — напэўна сказаў бы Сямён, — можа хто з маіх тут ідзе. Ты не думай, што калі мае рукі акрамя тапара нічога за свой век не трымалі, дык і ўся мая радня да нічога больш не здатная. Не, браце, маіх сваякоў на ўсёй Слонімшчыне ведаюць. І калгаснікі вядомыя ёсць сярод маёй радні, і рабочыя, якіх пашукаць, і кандыдаты навук, і нават у спорце мой род цяпер славіцца. Ну, скажы ты мне, ці мог я некалі ўявіць такое? Ды я ніводнаму прароку не паверыў бы, што настане такі час, калі і беларусаў за людзей лічыць будучы!»

Экран тэлевізара нагадваў мне шасцідзесяцігадовую гісторыю маёй Рэспублікі, і ў ва мне расло і мацнела пачуццё грамадзяніна — савецкага грамадзяніна. Я адчуваў горадасць за мой народ — беларускі народ. Словамі майго земляка мне ха-

целася ўсклікнуць у радасці і здзіўленні: «Ну, скажыце шчыра, ці вы раней маглі сабе ўявіць такім беларуса?»

Таленавітыя канструктары і руплівыя хлебаробы, паэты, здольныя палкім словам будзіць грамадскую думку, адлюстроўваць складаныя з'явы нашага часу, фізікі, якія адкрываюць новыя законы развіцця матэрыі, касманаўты і спартсмены, чыя слава ўзрушае свет, — каго толькі няма сярод беларусаў! Такую моц духу, каштоўна маральныя якасці, невычэрпны інтэлект выявіў у сабе народ, якім вякамі пагарджалі, якому адмаўлялі ў праве называцца нацыяй.

Што за сіла ўзяла яго да такіх вышніх цывілізацый, зрабіла не падобным на сябе ранейшага? На гэтае пытанне мне хочацца адказаць словамі кіраўніка Камуністычнай партыі Беларусі Пятра Машэрава, сказанымі ім на ўрачыстым пасяджэнні Цэнтральнага Камітэта КПБ і Вярхоўнага Савета БССР: «Беларускі народ добра ведае, што ўсё, чым мы багаты, усё, чым мы ганарымся, — вынік жыватворнай сілы сацыялізму...»

НАПЯРЭДАДНІ юбілею добрае слова аб маёй Рэспубліцы рэкам разнасілася па далёкіх і блізкіх ад нас краінах. Зарубежныя журналісты прадстаўлялі сваім чытачам сучасную Беларусь. Прадстаўлялі ў лічбах, фактах, падзеях і ўласных назіраннях. З усяго напісанага, што мне трапілася на вочы, я найбольш упадабаў артыкул Анджэя Мірскага, надрукаваны ў «Кур'еры польскім», Асабліва мяне ўразіла дакладнасць вызначэння сённяшняй Беларусі — «зямля помнікаў і камп'ютэраў». Эмацыянальна, выразна па сутнасці і лаканічна! А галоўнае — дакладна ўгледжаны самыя характэрныя рысы сучаснага аблічча маёй Бацькаўшчы-

[Заканчэнне на 4-й стар.]

усіх ступеней рабочыя налічвалі каля 29 працэнтаў. Цяпер яны складаюць больш як 42 працэнта (звыш 920 тысяч чалавек). Значна ўзрасла ў Саветах доля жанчын, дасягнуўшая цяпер 49 працэнтаў.

Савецкай палітычнай сістэме ўласціва пастаянная справаздачнасць дэпутатаў перад працоўнымі, якія аказалі ім давер'е быць паўнамоцнымі прадстаўнікамі народа. Толькі ў 1976 годзе было праведзена звыш 3435 тысяч сходоў, на якіх абмяркоўваліся актуальныя пытанні і работа дэпутатаў.

Важнымі каналамі далучэння працоўных і моладзі да вырашэння грамадскіх і гаспадарчых задач сталі савецкія прафсаюзы, якія аб'ядноўваюць 121 мільён працоўнікоў горада і вёскі, камсамол (38 мільянаў членаў) і іншыя грамадскія арганізацыі. У эфектыўны інструмент шырокай вытворчай дэмакратыі выраслі пастаянна дзеючыя вытворчыя нарады, якія функцыянуюць практычна на ўсіх прадпрыемствах народнай гаспадаркі. У склад 130 тысяч такіх нарад уваходзіць у цэлым па краіне каля 6 мільянаў працоўных, з іх 64 працэнта — рабочыя. Займаючыся ўсімі важнейшымі бакамі дзейнасці працоўных калектываў, гэтыя нарады вылучаюць штогод да 1,6 мільёна прапаноў толькі па пытаннях павышэння эфектыўнасці вытворчасці. Усё гэта потым ажыццяўляецца на прадпрыемствах. 9,5 мільёна савецкіх грамадзян удзельнічаюць у рабоце органаў народнага кантролю. Падлічана, што ў СССР кожны чацвёрты грамадзянін старэй за 18 год актыўна ўдзельнічае ў той ці іншай ролі ў штодзённым кіраванні справамі дзяржавы.

Ва ўмовах развітога сацыялізму ўзрастае ўздзеянне палітычнай сістэмы на грамадскае развіццё, на вырашэнне задач камуністычнага будаўніцтва, узмацняецца ўзаемадзеянне складаючых яе кампанентаў. Характэрная рыса сучаснага этапу — павышэнне эфектыўнасці такога ўздзеяння, якое забяспечваецца кіраўніцтвам з боку Камуністычнай партыі.

Работа партыі, накіраваная на ўдасканаленне савецкай палітычнай сістэмы,

ажыццяўляецца ў краіне, дзе склалася новая гістарычная супольнасць — савецкі народ, умацоўваецца дружба ўсіх нацый і народнасцей. Выпрацоўваючы адзіную палітыку, партыя тым самым стварае аснову для з'яднання ўсіх звяненняў палітычнай сістэмы сацыялістычнага грамадства. Разам з тым яна арганізацыйна аб'ядноўвае дзеянні гэтых звяненняў, каардынуе іх работу, накіроўвае па шляху ажыццяўлення выпрацаванай ёю палітыкі.

У адрозненне ад змяненняў палітычнай сістэмы буржуазнага грамадства, змяненні, якія адбываюцца ў палітычнай сістэме развітога сацыялізму, не з'яўляюцца вынікам класовай барацьбы. Сацыяльна-класавая структура СССР характарызуецца непарушным саюзам рабочага класа і сялянства, інтэлігенцыі, супрацоўніцтвам і ўзаемадапамогай усіх слаў і груп грамадства, палітычнай і ідэйнай сталасцю мас.

Сацыяльная база развітога сацыялізму адрозніваецца не толькі колькасцю, але і якаснымі змяненнямі, акумуляльнымі аднароднасцю савецкага народа, якая ўсё больш развіваецца. Аднак палітычная сістэма развітога сацыялізму захоўвае класавы характар, паколькі вядучай грамадскай сілай застаецца рабочы клас, на пазіцыі якога перайшлі і ідэалогію якога ўспрынялі ўсе астатнія працоўныя.

Асабліва савецкай палітычнай сістэмы развітога сацыялізму заключаецца таксама ў яго гарманічнай сугучнасці з сацыяльна-псіхалагічным укладам жыцця савецкіх людзей, з савецкім ладам жыцця, характэрную рысу якога складаюць атмасфера сапраўднага калектывізму і таварыскасці, згуртаванасці, дружба ўсіх нацый і народаў краіны, маральнае здароўе савецкіх людзей. Савецкае грамадства рэальна стала грамадствам, як пісаў У. І. Ленін, «свядомых і аб'яднаных работнікаў, якія не ведаюць над сабой ніякага прыгнёту і ніякай улады, акрамя ўлады іх уласнага аб'яднання», асацыяцыйна сапраўдных гаспадароў усяго грамадскага багацця і ўласнага лёсу.

Яўген ЧАХАРЫН,
член-карэспандэнт Акадэміі навук СССР.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

хатні посуд, дэкаратыўныя вырабы. Асноўнае абсталяванне для новага завода паставілі прамысловыя прадпрыемствы Украіны, рэспублік Закаўказзя і Сярэдняй Азіі, а таксама чэхаславацкая фірма «Прага» і прадпрыемствы ГДР.

ДЗЕ БЫЛА ПУСТКА

Некалі ў Баранавічах за гарадскім рынкам пачыналася пустка. За апошнія гады на ёй вырас адзін з самых вялікіх мікрараёнаў горада — Паўднёвы.

Тут і сёння ідзе будаўніцтва. Нядаўна напоўніліся дзіцячымі галасамі класы новай школы, а ўсіх іх у мікрараёне тры. Будуюцца інтэрнат для працоўнікоў завода аўтаагрэгатаў, побач з ім закладзен фундамент 90-кватэрнага жылога дома. Да паслуг жыхароў — пяць дзіцячых садоў, шэсць магазінаў, дзве бібліятэкі.

ПАПРЫГАЖЭУ ДЫВАН

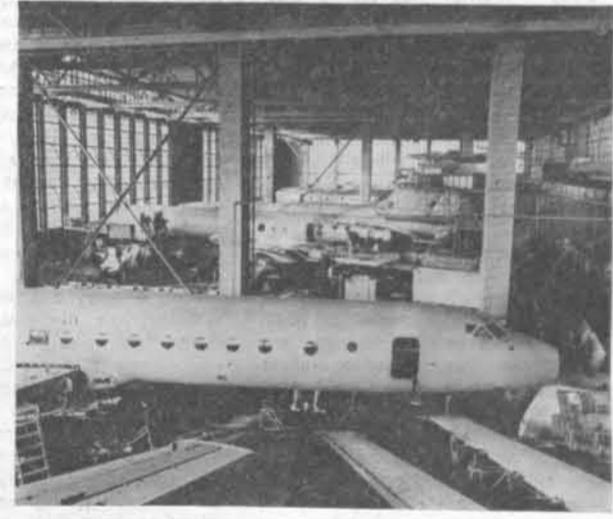
У паўтара раза павялічыўся з пачатку года штосутачны выпуск прадукцыі на Віцебскім дывановым камбінаце. Такая прыбаўка атрымана за кошт вырабаў, выпускаемых у новых цэхах другой чаргі прадпрыемства, разлічанай на гадавую вытворчасць ша-

сці мільянаў квадратных метраў дываноў.

Тут укаранёна прарэсіўная тэхналогія. Замест звычайных прутковых ткацкіх станкоў устаноўлены шматігальчастыя машыны, якія наносаць ворс на аснову метадам прашывання. Такі спосаб дае магчымасць ствараць рэльефны малюнак дывана, робіць багацейшай яго колеравую гаму, паляпшае шчыльнасць і трываласць ворсавага пакрыцця. З поўным асваеннем магчымасцей другой чаргі выпуск прадукцыі на прадпрыемстве падвоіцца, камбінат стане самым буйным сярод аднатыпных прадпрыемстваў краіны.

МІКРАКЛІМАТ... ПА ЗАКАЗУ

На заводзе Брэстсельмаш пачата серыйная вытворчасць новых прыточна-выцяжных устаноў, прызначаных для абгравання і вентылявання паветра буйных жывёлагадоўчых памяшканняў, малочна-варных і свінагадоўчых ферм, птушкафабрык. Прадукцыйнасць аднаго такога агрэгата — дзевяць тысяч кубаметраў паветра ў гадзіну, што на трэць перавышае магчымасці папярэдняй мадэлі. Мікраклімат у памяшканні ён падтрымлівае аўтаматычна, па зададзенай праграме.

Мінскі авіярамонтны завод — адзін з буйнейшых у нашай краіне. Тут рамантуюцца самалёты розных марак. Паслугамі прадпрыемства карыстаюцца авіякампаніі сацыялістычных і капіталістычных краін. **НА ЗДЫМКАХ:** У. СЕРЖАНОВІЧ устаўляе абліцоўку фанара штурмана; у адным з цэхаў завода; брыгада радыёмеханікаў.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

ДЗЯКУЕМ ЗА ДОБРУЮ ПАМ'ЯЦЬ

ВІНШАВАННІ НАШЫХ ЗЕМЛЯКОУ

Хутка ідзе час. Зусім нядаўна наша рэспубліка была ў святочных клопатах, рыхтавалася ўрачыста адзначыць свой шасцідзесяцігадовы юбілей. Але вось прайшло ўжо больш як два тыдні пасля гэтага памятнага дня. Раз'ехаліся па дамах госці, пагаслі ў вялікіх і малых гарадах святочныя агні, пачаліся працоўныя будні.

А ў нашу рэдакцыю ўсё яшчэ прыходзяць віншавальныя пісьмы і паштоўкі ад суайчыннікаў. Ні гады, ні суровыя жыццёвыя выпрабаванні не змаглі загасіць у іх сэрцах любоў да Радзімы. Яны і сёння лічаць сябе неад'емнай часткай беларускага народа. Таму наша вялікае свята з'яўляецца святам і для іх.

«Горача віншую родны беларускі народ са знамянальным юбілеем!» — так пачалі свае пісьмы Леанарда Малеева з Італіі, Міхаіл Венціс, Сямён Трыханюк і Павел Коржык з ЗША, Іосіф Сарока, Віні і Уладзімір Бяганскія з Англіі і многія іншыя суайчыннікі з розных краін.

І, як прынята, пасля віншаванняў ідуць добрыя пажаданні. «Няхай Беларусь стане яшчэ прыгажэйшай і багацейшай! Няхай поўны дастаек, шчасце і дабрабыт будуць у кожнай савецкай сям'і! Няхай гераічнае мінулае сацыялістычнай Радзімы, яе цудоўнае сучаснае і велічныя планы на будучае нараджаюць не толькі ў савецкіх людзей і прагрэсіўных славянскіх эмігрантаў, але і ва

ўсіх людзей зямлі пачуццё гордасці, натхняюць на новыя працоўныя подзвігі, на барацьбу за шчасце ўсяго чалавецтва!» — жадае Юрый Расадзінскі з Аўстраліі. Да яго далучаюцца Надзея Галіонка-Остэрбан і Таісія Купе-рус-Марчанка з Галандыі, Пётр Варабей і Іван Скура-товіч з ЗША, Міхаіл Паўлю-ковіч з Бразіліі, Фёдар Мас-ляк з Канады.

Ёсць і яшчэ адна, харак-тэрная для ўсіх пісьмаў землякоў рыса, — гэта гордасць за свой народ, за яго вялікія дасягненні. Словы гордасці і любові да роднай зямлі гучаць у кожным пісьме. На жаль, мы не маем магчымасці змясціць усе віншаванні на старонках газеты, прывядзём толькі радкі з аднаго. Гэта пісьмо Рыгора Нікановіча з ФРГ.

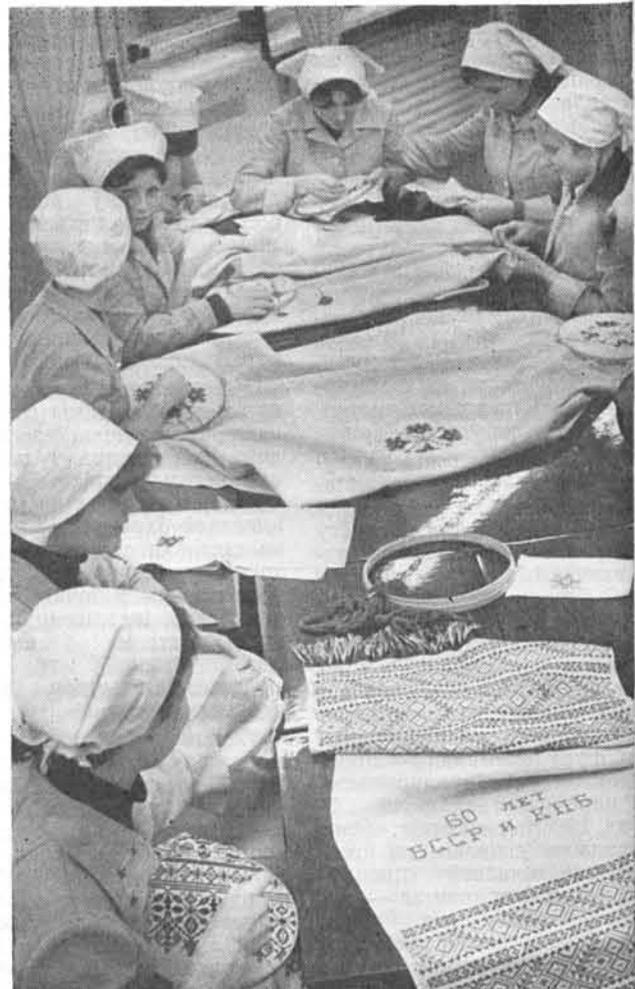
«Ганаруся тым, што наша дарагая Айчына за гады Савецкай улады стала адной з самых высокаразвітых рэспублік Савецкага Саюза, што за параўнальна кароткі гістарычны перыяд свайго развіцця, не большы нават, чым жыццё аднаго пакалення, дарагая майму сэрцу Беларусь, у мінулым адсталая, цёмная і непісьменная ўскраіна царскай імперыі, ператварылася ў краіну перадавой навукі і культуры з развітой сучаснай індустрыяй і буйным сацыялістычным земляробствам».

У адрас рэдакцыі паступілі віншаванні не толькі ад асобных землякоў, але і ад прагрэсіўных арганізацый су-

айчыннікаў. У іх расказваецца, як адзначаўся 60-гадовы юбілей БССР у Саюзе савецкіх грамадзян Бельгіі, Федэрацыі рускіх канадцаў, прагрэсіўных клубах суайчыннікаў у ЗША, Аўстраліі і Аргенціне. Вялікую ўвагу юбілею ўдзялялі і друкаваныя органы прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў. У газетах «Вестник» і «Русский Голос», часопісах «Дружба» і «Патриот» было апублікавана шмат матэрыялаў, прысвечаных гэтай знамянальнай падзеі ў жыцці рэспублікі. Наш земляк Уладзіслаў Гайлевіч прыслаў нумар газеты аргенцінскіх суайчыннікаў «Родной Голос» са сваім артыкулам, прысвечаным сучаснай Беларусі.

Многія пісьмы і віншаванні суайчыннікаў ужо былі апублікаваны ў «Голасе Радзімы». Некаторыя яшчэ будуць публікавацца. Але пісьмаў вельмі многа і, спадзяёмся, нашы чытачы разумеюць, што мы не можам змясціць усе на старонках газеты. Карыстаючыся нагодай, рэдакцыя шчыра дзякуе ўсіх суайчыннікаў у ЗША і Канадзе, у Бельгіі і Галандыі, у Англіі і Францыі, у Аўстраліі і Аргенціне і ў іншых краінах, якія прыслалі свае цёплыя сыноўскія прывітанні Радзіме. Дзякуем за добрую памяць, за гарачую любоў да роднай зямлі, за шчырыя пажаданні нашаму народу.

І мы, у сваю чаргу, жадаем вам, дарагія землякі, усялякіх поспехаў, усяго самага найлепшага ў жыцці.

Творчасць народа неміручая. На змену старым майстрам прыходзіць моладзь, якая беражліва захоўвае традыцыі мінулых стагоддзяў. Гомельскае прафесійна-тэхнічнае вучылішча народных мастацкіх промыслаў — самае маладое ў рэспубліцы. Больш як 600 юнакоў і дзяўчат авалодаюць тут майстэрствам ручнога пераборнага ткацтва, разьбы па дрэву, інкрустацыі, працягваючы і развіваючы традыцыі народных майстроў.

НА ЗДЫМКУ: у адной з майстэрняў вучылішча. Фота І. ЮДАША.

Што? * Як? * Чаму?

У БССР прыкладна 85 кватэр з кожных ста будуюцца сродкі дзяржаўнага бюджэту і выдаюцца жыхарам бясплатна. Але кожны грамадзянін можа пабудаваць і

УЛАСНЫ ДОМ

Падлічана, што ў Беларусі яшчэ сем працэнтаў жылля прападае на кааператывы і восем працэнтаў — на індыўдуальнае будаўніцтва. Уласнае жыллё ў нас звычайна будуюць тыхто жыве ў невялікіх гарадах, пасёлках, вёсках.

У раённым цэнтры Добруш, што на Гомельшчыне, працаў аўтакалоне Віктар Ржавуцкі. Прадпрыемства гэта, як і многія іншыя, будзе шматкватэрныя дамы для сваіх работнікаў за кошт адлічэнняў ад прыбытку. У адным з такіх дамоў усялялася і сям'я В. Ржавуцкага. Праз некаторы час члены сям'і вырашылі пабудаваць уласны дом — больш прасторны, чым была дзяржаўная кватэра. Зварнуліся ў гарадскі Савет народных дэпутатаў. Там падтрымалі просьбу і прапанавалі зямельны ўчастак на адной з ускраін горада, а таксама некалькі тысяч паўпраектаў індыўдуальных дамоў.

За зямельны ўчастак Ржавуцкія не плацілі: па Савецкай Канстытуцыі зямля з'яўляецца дзяржаўнай уласнасцю. Орны ўлады могуць даваць зямлю ў бестэрміновае карыстанне, а не прадаваць яе. Калі ж гаспадар потым захоча прадаць свой дом, то права на карыстанне (але не права ўласнасці) гэтым зямельным участкам перадаецца новаму ўладальніку.

Будуюць індыўдуальныя дамы як каму зручна. Адно сваімі сіламі. Іншыя звяртаюцца да паслуг дзяржаўнай будаўнічай арганізацыі, якая выконвае заказы індыўдуальных забудовшчыкаў — менавіта так і паступілі Ржавуцкія. Этым трынаццаць гаў, водаправод падключылі работнікі камунальнай гаспадаркі.

Дом атрымаўся з поўным наборам сучаснага камфорту, камунальныя паслугі гаспадары плацяць па тых жа расцэнках, што і жыхары гарадскіх кватэр. А карыстанне зямельным участкам у размеры 0,06 гектара (0,12 акра), на якім апрама дома — гаспадарчыя пабудовы, свой невялікі сад і агароды абыходзіцца 36 рублёў у год. Гэта сума ўносіцца ў гарадской бюджэт.

Савецкай Канстытуцыяй прадугледжана ўсялякае садзянічанне дзяржаўных і грамадскіх арганізацый індыўдуальнаму жыллёваму будаўніцтву. Выдаюцца доўгатэрміновыя грашовыя крэдыты, аказваецца дапамога ў набыцці неабходных будаўнічых матэрыялаў.

Работнікам сельскай гаспадаркі ўстаноўлены льготы аплаце будаўніцтва індыўдуальных жылых дамоў: палова дзяржаўных крэдытаў на гэтыя мэты прапанавана пагадзіцца з калгаснага фонду эканамічнага стымулявання альбо з іншымі фондаў. Апрача таго, кіраўнікі гаспадарак маюць права палавіну зніжаць размер першапачатковага ўзносу забудовшчыкаў такіх груп, як дэмабілізаваныя воіны, маладажонкі маладыя спецыялісты, а таксама работнікі масавых прафесій у якіх калгас мае вострую патрэбу. У пэўных выпадках чалавек можа крэдыт, які выдаецца работнікам сельскай гаспадаркі індыўдуальнае жыллёвае будаўніцтва, можа быць пагадзіцца і з дзяржаўнага бюджэту.

І яшчэ адно пытанне: якія правы мае індыўдуальныя будавальнікі? Дом знаходзіцца ў поўным яго распараджэнні. Пражаданні гаспадар можа прадаць яго, завяшчаць або перадаць у іншае месца, калі ўзнікне такая неабходнасць. Аднак словам, гэта ўласнасць сям'і ці асобнага чалавека.

ІДУЦЬ БЕЛАРУСЫ!

[Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.]

ны. Беларусь — рэспубліка небывалага па сваім размаху антыфашысцкага супраціўлення, якое ўвабрала ў сябе ўвесь напал народнага гневу, здзіўляючай мужнасці і свядомай самаахвярнасці. Беларусь — край феноменальнага па сваіх маштабах і тэмпах поступу ў развіцці індустрыі, навукі і тэхнікі, які за трыццаць пасляваенных год прайшоў шлях ад ручнога дынамамашыны да атамнага рэактара, ад просцейшых бумгалтарскіх лічальнікаў да ЭВМ.

Рой думак тоўпіўся ў маёй галаве, калі на экране перада мной праходзілі мінуўшчына і сучаснасць Беларусі. Падумалася, што ўсё-такі мой польскі калега быў не зусім дакладны, калі вызначыў маю Радзіму як зямлю помнікаў і камп'ютэраў. Мне захачелася дапоўніць яго — і касманаўтаў. Бо ці ж магчыма ўявіць сабе сёння мой край без зорных братоў Пятра Клімука і Уладзіміра Кавалёнка! Я бачыў, як бралі іх «у палон» мінчане, з якой цеплынёй і гонарам прымалі іх у працоўных калектывах і ўстановах, і думаю з гордасцю: мой слаўны народзе, якія магучыя крылы для ўзлёту даў табе сацыялізм! І гэта тыя самыя беларусы, якія некалі саромеліся сваёй беднасці, неадукаванасці, сваёй шчырай прастаты...

Я КІ ВОДЗІЦЦА перад юбілеямі, мы заклікаем на дапамогу статыстыку, каб рэальна і больш наглядна ацаніць дасягнутае намі. Часта, і напэўна слушна, мы параўноўваем сучасны эканамічны патэнцыял і сацыяльныя магчымасці нашага грамадства з дэвалюцыйнымі. Атрымліваюцца неверагодныя лічбы. Напрыклад, такі: аб'ём прамысловай вытворчасці ў Беларусі

за шэсцьдзесят год павялічыўся ў 200 разоў! Але гэтыя лічбы не раскрываюць поўнасцю сэнсу і зместу рэвалюцыйных пераўтварэнняў, што адбыліся ў маім краі.

Калі на экране тэлевізара паказаліся сейбіты, апранутыя ў кужэльныя кашулі, абутыя ў лапці, з сьвяненкамі, пачэпленымі на шыі, мне здалася гэта нечым далёкім-далёкім, нібы бачаным у сне. Можа так засявалі поле да нас? Але ж не! Такія сяўцы хадзілі па ніве яшчэ ў пасляваенныя вёсны. Я добра памятаю гэту карціну. Але цяпер яе выцягняе з памяці, засланяе сабой іншая — трактары адзін за адным цягнуць ланцужком селякі на калгасным полі. І мне здаецца, што так было заўсёды.

Але я зноў вяртаюся да статыстыкі, за лічбамі якой мне бачны даўнейшы сьвец і сённяшні трактарыст. Ці можна іх параўноўваць? Адзін заходні журналіст, які быў у Беларусі мінулым летам і таксама меў пад рукою лічбы, неабходныя для аналогіі і параўнання, так пачаў свой рэпартаж з Мінска: «Любое параўнанне сучаснай Беларусі з яе папярэдняй, якая існавала шэсцьдзесят год назад, у прынцыпе не мае аніякага сэнсу. Гэта проста зусім іншы край...»

ТАК, зусім іншы. Гэта сцвярджаюць і нашы суайчыннікі, якія добра, можа, лепш, чым мы, памятаюць тую — папярэднюю Беларусь. Мне здаваецца мінулагагодня сустрэчы з беларусамі ў Канадзе і Злучаных Штатах Амерыкі. Бясконцы роспыхты, як мы сёння жывём, уражанні тых, хто прыязджаў на Радзіму. Рэплікі «Здарава!», «Малыцы!», «Дзякуй вам, што вы такія!», «Беларусы — вэры вэл!» даводзілася чуць пры кожнай сустрэчы. Урэзалася ў памяць адна з іх, мімалётная. Да мяне падышлі ў Араў-парку двое. Муж і жонка, у гадах ужо. Хацелі проста перадаць наклон роднай зямлі. Тры гады назад

яны прыязджалі ў Беларусь.

«Ездзілі ў свае Чыжэвічы, — перабіваючы адзін аднаго гаварылі яны, — там цяпер Салігорск. Які пекны горад! Да гэтага часу не можам забыць... Але шкада, што мала пабылі — што паспееш убачыць за два дні? Ды ўсё роўна добра на сэрцы. Як падумаеш, што мы паехалі ад сахі і лапцей...»

А я памятаю Салігорск, які можна было абысці за паўгадзіны. Уласна, гэта быў яшчэ не Салігорск, а роўнае поле, на ўскраіну якога тырчэлі два баракі. Потым прыгадваю першы ствол шахты, у якую спускаўся яшчэ не ў клеці, а ў баддзі. І першую соль, што пайшла на-гара. А сёння не хопіць і тыдня, каб пазнаць шматграннае жыццё гэтага маладога прамысловага цэнтра Беларускага Палесся. Як хутка мы расцём! Хто паверыць, што пачыналі ад сахі ды лапцей?..

Вось якія думкі абудзілі ўва мне юбілейныя ўрачыстасці ў нашай сталіцы. Вось якія пачуцці авалодалі ўсёй маёй істотай. Я і цяпер шкадую, што разам з намі не было Сямёна Шэйпы, старэнькіх мужа і жонкі з былых Чыжэвіч, тысяч іншых землякоў, якіх так і не сагрэла чужое сонца, якім не дала роўнасці, заможнасці і шчасця чужая зямля. Я ведаю, што яны крадком выціралі б слёзы. Гэта былі б слёзы радасці. Бо як жа не радавацца за свой народ, які, горада расправіўшы плечы, з ясным і смелым паглядом, не тоячыся свайго паходжання, гаворыць: «Мы — беларусы!» Роўныя ў вялікай братэрскай сям'і савецкіх народаў, гаспадары свайго краю і свайго лёсу.

Магчыма, Сямён Шэйпа тую ж думку выказаў бы прасцей: — Добрае жыццё ў вас настала, калі не трэба шукаць шчасця ў чужых землях. Яно пасялілася цяпер у кожнай беларускай хаце.

Вацлаў МАЦКЕВІЧ.

«Голас Радзімы»

№ 3 [1573], 1979 г.

В этом парке она была первый раз. Увидела сквозь голые ветви контуры замка на детской площадке, воскликнула: «Настоящий?!» Вообще-то видно было, что ненастоящий: мальчик, карабкался на крепостную стену, дотягивался руками до крыши. А чуть дальше, на обочине аллеи, стоял камень: «Прямо ходить — убиту быти. Влево ходить — богату быти. Вправо ходить — счастливу быти». Она немного постояла, подумала и пошла прямо — по той тропке, что совсем заросла. «Сказка сказкой, но мало ли что», — думали прохожие и на всякий случай сворачи-

ся все сложнее. Иногда зритель и не разберет, что он сейчас видел. Возникает желание глянуть на композицию еще раз, уже в замедленном кинопроизведении. Когда же, по-вашему, наступит предел сложности в гимнастике, и есть ли он вообще, этот предел?

— Предел сложности есть, а пределов новому нет. Сейчас акробаты на дорожке исполняют тройное сальто. «Четвертного» сальто я себе уже не представляю. Многие сейчас гонятся за сложностью, спешат показать какой-то необычный элемент на соревнованиях. Срываю, падают. Но их все равно хвалят, просто за попытку, за риск. Может быть, так и нужно. Но иног-

ПРАВО НА ЛИЧНУЮ ЖИЗНЬ

Личную жизнь мы ревниво охраняем от не в меру любопытных соседей, от вмешательства в нее государства. В независимости и свободе личной жизни заключены важные условия развития человеческой личности, залог индивидуальности, наконец, просто возможность жить в соответствии со своими взглядами, вкусами, привычками, желаниями. Но, понятно, одного стремления человека иметь право на личную жизнь недостаточно. Неприкосновенность ее должен охранять закон.

— Охрана личной жизни советских граждан — важнейший конституционный принцип, — сказал в интервью корреспонденту АПН Анатолий ВЕНГЕРОВ, советский юрист, эксперт в области прав человека. — Конституция СССР устанавливает правовые гарантии тайны переписки, телефонных переговоров, телеграфных сообщений, неприкосновенности жилища. В Конституции сформулированы положения, обеспечивающие личные свободы граждан в духовной, культурной, политической, религиозной областях. Реализация этих прав и свобод означает, кроме всего прочего, свободу иметь свои собственные взгляды и жить в соответствии с ними, то есть иметь свою личную жизнь.

— Но если кто-то, государство или человек, нарушит свободу личной жизни советского гражданина!..

— Право на защиту от произвольного или незаконного вмешательства в личную жизнь обеспечивает советское законодательство. Статьи уголовного кодекса охраняют наиболее важные сведения, касающиеся личности: наказываются разглашение тайны переписки, голосования, данных предварительного следствия, тайны усыновления. Гражданские кодексы союзных республик осуществляют к тому же, например, защиту права на изображение, права на тайну дневников, заметок.

— Достаточно ли, по вашему мнению, действующих в СССР законов для охраны личной жизни людей!

— Неверно, конечно, было бы представлять дело так, что в условиях социализма не возникает проблем в связи с охраной личной жизни. Недавно, например, на страницах советской печати широко обсуждалась проблема так называемого «больничного листка». По этому документу в СССР выплачивается пособие по временной нетрудоспособности. Этот документ — одновременно медицинский, юридический, финансовый — содержит запись о названии болезни. Как соблюсти в таком случае требование о врачебной тайне? В итоге дискуссии Министерство здравоохранения СССР приняло ряд мер, в том чис-

ле новую форму «больничного листка», направленных на строгое соблюдение врачебной тайны и в этом случае. Бывает, что существующих мер недостаточно и следует принять дополнительные. В 1979 году, например, в Советском Союзе проводится Всесоюзная перепись населения. В постановлении правительства в этой связи сказано: «Работникам, участвующим в переписи населения и в разработке ее материалов, запрещается сообщать кому бы то ни было содержание ответов, записанных в переписных листах».

— Как вы относитесь к электронным информационным системам? Не вызывают ли они у вас опасений? Ведь их использование для хранения и переработки, например, демографической информации значительно расширяет круг лиц, которым становится доступна эта сугубо личная информация. И это может нанести вред интересам гражданина.

— Использование ЭВМ для хранения информации о гражданах вызвало в буржуазных странах, по-моему, настоящий шок. Но отчего этот страх перед информационными системами? Считается, что использование электронных машин дает возможность государству проникнуть в личную жизнь человека. Это подтверждается и разоблачениями незначительной деятельности американских ФБР и ЦРУ, и фактами промышленного шпионажа, и «рынком», где можно продать и купить частную информацию. Но такое случалось и раньше. Только теперь кража информации осуществляется с помощью ЭВМ. Дело не в машине, а в том, как, с какими целями она используется.

В Советском Союзе ЭВМ — не шпион, не доносчик, не полицейский. И в соответствующих нормативных актах закрепляются положения, регламентирующие доступ к информации.

Мне, однако, хотелось бы подчеркнуть один аспект этой проблемы: ни юридические, ни организационные меры, взятые сами по себе, не могут гарантировать на сто процентов неприкосновенность личной жизни. Это становится возможным только тогда, когда законы лишь дополняют царствующую в обществе атмосферу взаимного доверия и уважения.

— Приходилось ли вам, юристу, сталкиваться с жалобами советских граждан на «электронных болтунов» или «электронных шантажистов», и что это были за жалобы!

— Нет, ни разу.

Валентин АЛЕКСАНДРОВ, АПН

УМЕНЬЕ БЫТЬ СОБОЙ

вали направо или налево.

Но Ольга Корбут любила рисковать. Она и всерьез могла пойти по дороге, которая других страшит. И ходила, вы помните? И возвращалась со славой.

Со славой она была накоротке. Когда сборная СССР по гимнастике приехала в столицу Англии, то в газетах появились заголовки: «Ольга в Лондоне!» Ей писали письма по таким адресам: «СССР, Оле Корбут», «Москва, мисс Корбут» или просто: «Россия, Ольге». И приходило ей таких писем до 20 тысяч в год.

— В 1972 году вы попали в десятку лучших спортсменов страны, причем в этом списке ваша фамилия не стояла первой. И в то же время некоторые авторитетные зарубежные издания назвали вас лучшей спортсменкой мира. Чем объяснить этот парадокс спортивной славы? — спросил я заслуженного мастера спорта, обладательницу золотых олимпийских медалей Мюнхена и Монреаля Ольгу Корбут, которая год назад покинула гимнастический помост.

— У нас в стране к успехам человека относятся строго и серьезно. У нас ценят героев, за рубежом — кумиров. Кто-то из журналистов в свое время верно заметил: «Корбут покорила». Турищева побеждает». Признаюсь, очень многое во время соревнований я делала «на публику». Спортсменов иногда корят за это, но я иначе не могла. Меня всегда больше интересовали оценки зрителей, а не судей. Я не представляю себе гимнастику без болельщиков.

— Но слава Ольги Корбут создана не только зрителями. У вас был свой стиль в гимнастике, своя неповторимая манера...

— Ренальд Иванович Кныш до меня уже воспитал двух участниц Олимпиад. Он, как художник, боялся повторений, ему всякий раз требовалось создавать новое, неожиданное. Тренер не просто совершенствовал свою систему, а мог, если надо, в корне изменить ее, он не страшился неудач. В один из таких моментов ему попалась я. Я тоже не хотела быть ни на кого похожей.

Некоторые считают, что гимнастки в гимнастике мало что понимают, они, мол, целиком исполняют волю тренера. Я еще совсем девочкой была, а Ренальд Иванович чертил и показывал мне графики, делал расчеты каждого элемента, говорил: «Ты все должна сама осознать и вкладывать в свои композиции не просто силу, но и душу, ум». Потом он, правда, каялся иногда: «Делай, как я сказал! Не смей спорить, ты ничего не смыслишь в этом!» Но я все равно спорила.

Расскажу, как у нас появилась так называемая «петля Корбут». Тренер придумал элемент на брусьях, очень сложный. Мне он не нравился, казался вычурным, некрасивым, сложность не воспринималась — я это чувствовала. Спротивлялась, падала, улыбалась, плакала. Потом сделала по-своему, чуть проще, но красивей. И тренер не удержался, улыбнулся: «Будь по-твоему, Ольга Корбут». Сейчас этот элемент усложнили другие спортсменки. Но мне кажется, что первоначальное его очарование пропало. Я также не очень рада тому, что нынче кое-что добавили в прыжок «цукара». Мне по душе принципиально новые элементы.

— Спортивная гимнастика становится

да дерзание оборачивается терзанием. Представьте себе, если вдруг балерина попытается сделать какое-то новое трудное движение и споткнется — зритель не будет шумно восторгаться, а в лучшем случае промолчит. Мы позволяли себе показать новинку, только когда я не сомневалась, что получится, когда могла на тренировке выполнить ее «десять из десяти». Эта уверенность позволяла мне делать все без видимого напряжения. Я всегда стремилась выступать так, чтобы зрительно казалось: «Как все легко, естественно у нее получается».

— Качнется ли малтник в другую сторону — повзрослеет ли спортивная гимнастка вновь?

— Мне кажется, что в нашем виде спорта чересчур увлеклись омоложением. Я иногда поражаюсь гандболистам, которые на жесткой площадке совершают прямо-таки акробатические прыжки, своего рода «ультра-си», и при этом еще преодолевают сопротивление соперниц. А ведь в гандболе расцвета достигают те, кому за двадцать. Сейчас на помост вновь выходит Неля Ким, которой исполнилось 21, а Эльвире Саади в Монреале было 24. Мне приходилось разговаривать с девочками, которые плакали оттого, что в 13—14 лет их не принимали в гимнастические школы, считали переростками. Они готовы были пойти на все, отжаться на самое трудное... Думаю, что можно принять в гимнастическую секцию и пятнадцатилетнюю девушку и довести ее до олимпийского помоста. Гимнастика тогда будет красивее, женственнее — такой, какой была при Ларисе Латыниной, Полине Астаховой.

Ольга говорит длинно, тщательно подбирает слова. Отвечая на вопросы, помнит о читателе, который увидит интервью в газете. Часто поправляется: «Нет, нужно сказать не так. О гимнастике нужно писать по-особому. Я хочу, чтобы гимнастику любили все люди. Мне сейчас кажется, что я рано бросила спорт, что не все успела сделать на помосте. И хочется, чтобы меня еще некоторое время помнили».

— ...Ольга, трудно пережить потерю славы? Вам не хватает ее сейчас?

— Трудно. Не хватает. Но она еще не совсем прошла. После недельного отсутствия приезжаю домой, в Минск — а ящик снова забит письмами. Правда, их сейчас уже не столько, как бывало раньше. Нынешние письма — как бы из прошлого времени, они словно задержались в пути.

Закончила исторический факультет. Что дальше? Историю я очень люблю, но все-таки преподавать, наверное, мне будет очень трудно при моем характере... И решиться стать тренером тоже трудно... Здесь нужно быть железным человеком, сильным, с адским терпением.

— Ваш богатый опыт, педагогические знания, полученные в институте, да и ваша была спортивная слава, видимо, могли бы послужить гимнастике. Вот вы говорили, что можно принять в секцию пятнадцатилетнюю девушку и привести ее к олимпийскому помосту. Заманчивая цель...

— Можно, я пока не буду отвечать на эти вопросы. Ведь если я что решу — так навсегда, не отступлюсь. Давайте просто говорить о гимнастике.

— Давайте.

— Я недавно придумала очень интересный элемент для программы на брусьях. На словах его не объяснишь, давайте я его нарисую...

Г. ШВЕЦ.

Студеньскія ўзоры.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ПАЧАЎСЯ ЎСЕСАЮЗНЫ ПЕРАПІС НАСЕЛЬНІЦТВА

Усесаюзны перапіс насельніцтва, які мае вялікае значэнне для далейшага эканамічнага і сацыяльнага развіцця краіны, пачаўся 17 студзеня ў 8 гадзін раніцы і будзе працягвацца да 24 студзеня. Аб арганізацыі і правядзенні гэтай важнай кампаніі савецкім і замежным журналістам раскажаў начальнік ЦСУ СССР П. Валадарскі на прэс-канферэнцыі, якая адбылася ў Маскве.

Гэты перапіс — шосты пасля перамогі Вялікага Кастрычніка. У ходзе падрыхтоўкі да яго партыйнымі, савецкімі, гас-

падарчымі і грамадскімі арганізацыямі праведзена вялікая арганізацыйная і метадалагічная работа. Створаны і актыўна працуюць камісіі садзейнічання перапісу. Непасрэдна ў яго правядзенні прымаюць удзел каля 900 тысяч чалавек — рабочых, калгаснікаў, навучэнцаў, служачых. Ва ўсе раёны краіны дастаўлены перапісныя лісты, іншыя неабходныя матэрыялы. Для апрацоўкі даных на базе хуткадзейных ЭВМ створана 29 кустаных вылічальных цэнтраў, работу якіх каардынуе Цэнтральны вылічальны цэнтр СССР.

Суд у Слабадзе

УРЫВАК З АПОВЕСЦІ

[Заканчэнне. Пачатак у №№ 43—51 за 1978 г. і № 2 за 1979 г.]

Калі шэрань, забеленая малаком, разыходзілася, усё навокал запаўнялася сінім і чырвоным кіндэрхаймам. Кіндэрхайм для яго быў не словам, не гукам, а таксама колерам — чырвоным і сінім. Гэтыя колеры зліліся, і немагчыма цяпер успомніць, які з'явіўся першым, які браў верх, яны нібыта ўзніклі і выніклі адзін з аднаго, выцякалі адзін з аднаго. Але напачатку, здаецца, быў верх сіняга. Сіні быў дзень, сіняя была сцэжка, па якой яго разам з іншымі — таксама сіняга адцення — дзецьмі вялі да сіняга двухпавярховага дома. Адначасова штосьці бяццам было і чырвонае. Чырвонымі жужальнімі шарыкамі перакочвалася пад яго нагамі сцэжка, па якой ён ішоў да двухпавярховага кіндэрхайма. І ў тым кіндэрхайме было штосьці чырвонае. Шчыліна ў сцяне была чырвоная, шырокая, хоць далонь прасоўвай, а мо і дзверы былі чырвоныя. Каля дзвярэй была абвалена, здаецца, тынкоўка, і ў вочы зазіралі чырвоныя цагляны.

Гэта ўсё звонку, на падыходзе да кіндэрхайма. У самім ж кіндэрхайме, тут выразна памятаецца, уладарыў сіні колер. Ён ляжаў і на цэгле, і на падлозе, і на тварах тых, хто жыў у ім. А чырвоны прыйшоў потым, потым урэзаўся ў вочы, заслаў сабою ўсё.

Хлопчык пяці-шасці-сямі год плыў па бела-малочным тумане. І паступова выплываў з яго. Выплывалі спачатку ногі, а потым рукі, адна, другая, а потым ён прыкмеціў, што вакол яго ёсць людзі, такога ж, як ён, узросту і трохі большыя, хлопчыкі, дзяўчыны. Хлопчык не ўзрадаваўся ім. Усе яны былі жудасна сцінелыя. І ўсе час гэтыя дзверы, і адтуль чуваць былі ўвесь час стогны і крыкі. І хлопчык чакаў сваёй чаргі, назапашваў у сабе стогн і крык. І надышла яго чарга. Расчыніліся і зачыніліся за ім дзверы. Але ён не закрычаў. Крык застыў, прымерз у яго горле. Тое, што ён убачыў на белым-белым стале, было жаклівай за жах. На засланым прасціной стале ў шклянках палачках чырвоная паліскавала жывая кроў.

І адскочыў сіні колер, усё надоўга афарбавалася, набрыняла, налілося крывёй. І з гэтага крывавага чырвонага выплылі пальцы са змяёй-шпрыцам і паказалі яму на стол. Ён залез пад стол, яго выцягнулі адтуль за нагу. Ён укусіў кагосьці ці штосьці, яго ўдарылі па твары. Болю ад гэтага ўдару ён не адчуў. Наогул біць яго цяпер было дарэмнай

справай. Цела яго як здэравана, і ад удару толькі знямела ўздуліся губы. Ён адчуў на губах прысмак дрэва, нібыта грыз гэтае дрэва і застраміў губы. Яго кінулі на стол. І зноў трое ўзяліся выкручваць рукі і ногі. Прыкруцілі рукі і ногі да стала. І тут ён закрычаў, але не горлам, а прыкручанымі да стала рукамі і нагамі, якія ўсё бачылі, усё разумелі, але не маглі абараніць яго. Бачылі чырвоныя шклянныя трубка, напуненыя крывёй, якія пераклалі ўжо на другі стол, бачылі іголкі-джала шпрыца, што лучыла ў яго. Вочы разумелі, што шпрыц ідзе да яго па кроў. Шпрыц аж прагне, дамагаецца яго, каб узяць яго жывую кроў. Узяць усю да кроплі. Ён застанеца без крыві. І яго, як мокрую анучу, выкінуць на сметнік. Увесь зямны жах засяродзіўся для яго на чорнай, коса зрэзанай дзірачцы шпрыца. Увесь зямны боль глядзеў на яго, цікаваў з гэтай дзірачкі. Джала шпрыца дагнала яго і ўрэзалася, прысмакталася да яго рукі. І ён зноў праваліўся, пальцаў у бездань, у бела-малочны туман, што смактаў з яго сокі. Выкручаная анучай ляжаў ён на чымсьці жорсткім і шурпатым, мо нават ён быў ужо і мёртвы, ваяўся на сметніку. Але гэта яго не падохала. Чаго баяцца, калі ў табе няма болей крыві, калі змяя смактала з твайго цела доўга, пакуль, як тая перасычаная, апітая п'яўка, сама не адвалілася, не папаўзла ад твайго цела, губляючы па дарозе чырвоныя кроплі.

Але кроў, здаецца, у ім яшчэ заставалася. Яе смакталі і смакталі, цягнулі гізунты. Нават дзіва брала, колькі ў яго маленькім целе гарачай чырвонай крыві, ёю можна было б затапіць, заліць увесь свет, ёю можна было захлынуцца ўсяму свету. Але шпрыц упраўляўся, не захлынаўся. І ён больш ужо не шкадаваў сваёй крыві, хаця і па-ранейшаму сіне дрыжаў, калі чакаў разам з іншымі хлопчыкамі і дзяўчынкамі сваёй чаргі. Дрыжаў, пакуль шпрыц лучыў у яго цела, але варта было таму прадзяўбці яго цела, як жах сыходзіў з яго, сплываў разам з крывёю. І разам з крывёю сплывала, пакідала яго тая невялічкая пам'яць, што жыла ў ім, пакідала, выцякала па кроплі і нешта, якое жывіла вочы. Ён ператварыўся ў нішто. У нішто, якое абьякава, пластом, бервяном ляжала ці то на палачках, ці то на нарах. Калі і было ў ім што, то гэта адзінае — кроў. Але і яна была ўжо не яго, не належала яму, як не належыць карове малако. Ён ужо нават сачыў, як яна пеніста поўніць шпрыц, з нецярпеннем чакаў, калі будзе высмактана апошняя кропля — і ад яго адчэпа-

ца, не будучь больш турбаваць яго. Ён ужо не быў чалавекам, у ім ужо не было ні памяці, ні прытомнасці.

І вось гэтая памяць праз шмат гадоў, праз небыццё абудзілася ў ім зноў. І жах, і страх, які тады так і не прарваўся крыкам, які ён, Лецечка, сам нічога не ведаючы аб гэтым, насяў у сабе ўсе гэтыя гады, выбухнуў з яго. І хаця цяпер яму ўжо нішто і нішто не пагражала, ён зразумеў, выразна адчуў, што не перажыве гэтага страху, жаху і крыку. І стала балюча, балюча да знямнення, да знямнення шчымымі сціснутымі сэрца. Жыць, ён хацеў жыць, ён не хацеў туды, не хацеў ні вяртання ў мінулае, ні знікнення ў небыццё. Жыць, жыць, жыць кожнай кропляй гарачай чырвонай крыві. Жыць, жыць за кожную высмактаную ў яго гарачую чырвоную кроплю крыві. Жыць... Страх, жах і крык з пенай, як калісьці кроў, ірвуцца з яго, ірвуцца абуджанай памяццю. Ён не мае сілы ні спыніць, ні забыць нічога. Ён ведае, што не здолее больш жыць на зямлі з гэтай сваёй гамяццю. Бяспамятным быў бы, а з памяццю — не... Кліча, кліча яго зямля, праўду гаварыў Захар'я. Як зямля трывала, насіла яго да гэтага часу? Як зямлі не сорамна трымаць яго на сабе? Ён таксама бомба, якая засталася ад вайны, не выбухнула, не грывнула. І цяпер, вось-вось ён павінен выбухнуць, грывнуць. Няхай жа яму нішто не замінае, нішто не перашкаджае выбухнуць. Прэч ад людзей, прэч — у поле, у лес, каб ненаўмысна не закрануць, не параніць каго-небудзь. Нельга яму болей жыць, нельга жыць з яго пам'яццю, з тым, што ён ведае аб людзях, таму што ў кожным чалавеку ён будзе бачыць тую чорную малпу, у кожнай чалавечай руцэ, якая працягнута да яго нават з мэтай абараніць яго, ён будзе бачыць змяю, у медыцынскім шпрыцы, які цяпер ратуе яго, лье ў яго жыццё, яму кожны раз здаецца джала змяі. Сіні і чырвоны фашысцкі кіндэрхайм забіў яго. І Слабадзянскі дзіцячы дом не для яго болей. Ён болей не будзе чакаць усходу сонца, прыспешаць заўтра. Яго заўтра ўжо надышло, апошняе і такое, за якім няма ўжо страху памерці. Мужчыны не плачучь...

А слёзы ішлі...

І памёр Колька Лецечка наступным ранкам. На сваім любімым ганку. На ўсходзе сонца. Калі дзетдом яшчэ спаў. Калі спаў яшчэ горад. Памёр лёгка і нечакана, як паміраюць дзеці. Рыхтаваўся, чакаў, а ўсё адбылося за адну хвіліну.

Хавалі Лецечку спакойным і празрыстым летнім поўднем. Хавалі ўсім дзетдомам, усім горадам. Выйшла на тое, што пахаванне гэтае супала з вялікім для горада святам — днём вызвалення горада ад нямецкай акупацыі. І напачатку вырашана было пахаванне адкласці, каб не сапсаваць свята. Вуліцам для святочнага шэсця патрэбны былі дзетдомаўцы ў параднай форме, патрэбны былі дзетдомаўскі аркестр. Але, калі прыспеў час радасна трубіць горнам, фанфарам і біць барабанам, ні адзін з дзетдомаўскіх барабаншыкаў, ні адзін з дзетдомаўскіх гарністаў не выйшаў на вуліцу. Дзетдомаўскія аркестранты сабраліся каля ленінскага пакоя, куды яшчэ раніцай прывезлі з бальніцы Кольку Лецечку. Пад вокнамі ленінскага пакоя плакалі трохногі Асталоп і аркестранты, не ведаючы, што іграць, не адважваючыся на ж-

лобную музыку, ігралі марш «Развітанне славянкі», і ў медных гуках наглянцаваных да асляпляльнага бляску труб чуліся журботныя гримоты навалініцы. Гэтыя навалінічныя гримоты адчула і дырэктарыха, іх нельга было не адчуць, умары леглі на твары дзетдомаўцаў, і было перааб'яўлена, што адразу пасля святочнага шэсця адправіцца ў апошні шлях і Лецечка.

Гэта было непаўторнае шэсце, ні да гэтага, ні пасля горад не памятаў такога. Наперадзе, у галаве калоны, узяўшыся за рукі, ішлі Козел Васька і Стась Дзыбаты, а ўжо за імі строй барабаншыкаў і гарністаў. Барабаны і горны прыпячталі кожны іх крок. Убаку, не перашкаджаючы, трымаліся дарослыя. За аркестрам ішоў увесь дзетдом. Па загаду аркестра дзетдомаўцы таксама ішлі адзіным крокам. Гэтага адзінага кроку прытрымліваліся і дарослыя, і выхавацелі, і работнікі дзетдома, жыхары і хлапчукі Слабады. Твары ва ўсіх былі застылыя і строгія, але адзіны крок трымаўся цвёрда, і скалануўся асфальт ад гэтага кроку, нібыта адзін вялізны чалавек у жалобнай задуменнасці ішоў па вуліцы і гэты ж чалавек біў у барабан і дзьмуў у вялізную трубу і не чуў ні гукаў барабана, ні гукаў трубы — усё загнушаў яго крок. Чалавеку трэба было пабыць аднаму. І ён быў адзін. Ні ранак, ні мітусня вуліц не заміналі яму, не лезла ў вочы стракатасць фарбаў і адзення. Трывожныя гукі горнаў, труб і барабанаў прахалодзілі струменілі за каўнер, абціскалі сэрца. А з агародчыкаў, расчыненых весніц ляцелі пад ногі гарністам і трубачам кветкі.

Святочнае шэсце абгнула плошчу і пацякло да дзетдомаўскай брамы і ў поўным складзе, усё пад тую ж прахалоду горнаў, труб і барабанаў, панесла па горадзе Лецечку. І зноў дарогу, цяпер ужо жалобнаму, шэсцю ўсцілалі кветкі, іх як бы нішто цяпер і не кідаў, усе былі засяроджаны на чырвонай дамавіне, што плыла наперадзе калоны. Але кветкі нібыта самі ўзляталі над вуліцай і ападалі пад ногі тых, хто ішоў. І дамавіна, у якой ляжаў Лецечка, патанала ў кветках, вянках, стракатасці адзення, у гуках аркестра. Здавалася, хавалі не чалавека, а агромністы букет кветак.

Дамавіну з Лецечкам неслі, увесь час змяняючыся, шэсць выхаванцаў дзіцячага дома. Нязменнымі былі толькі Стась Марусевіч і Васька Козел. Яны ішлі — Козел на правым баку дамавіны, Марусевіч на левым — і трымаліся рукамі за дамавіну, за чырвонае палатно, трымаліся, нібыта хацелі дасведчыцца, што ўсё гэта ява, што тут побач з імі іх Лецечка, і Стась Марусевіч глядзеў наперад, нібыта ўказаў дарогу, куды трэба несяці, а Васька Козел, амаль нябачны Марусевічу з-за дамавіны, глядзеў увесь час пад ногі, нібы выбіраў дарогу, сачыў, каб яна была роўная і гладкая, каб яна незнарок не патрывожыла таго, хто ляжаў у дамавіне.

Каля плошчы жалобнаму шэсцю заступіла дарогу чорная крытая машына, якую Лецечка бачыў у першы дзень суда, калі ў Палац культуры прывезлі паліцэйскіх. Машына вымчала нечакана з-за павароту вуліцы, патрабавальна бібікнула, не ўцяміўшы, пэўна, напачатку, што тут адбываецца. Бібікнула, змоўкла, нібыта надарвала голас, пачала адступіць, збываць. Дзетдомаўцы не саступілі ёй ні на крок, нават не звярнулі на яе ўвагі.

Машына, збочыўшы, загнушаўшы матор, заціхла. Маёр, што сядзеў у кабіне побач з шафёрам, маладым салдатам, калі дамавіна параўнялася з машынай, хваціў скуруў фуражку, агаліў сіваю галаву. Драпанулі жалезную будку журботныя, суровыя гукі жалобнага марша. Дамавіна з мёртвым Лецечкам і машына з пакуль яшчэ жывымі паліцэйскімі размінуліся. Машына ціха кранулася і Лецечка з дамавіны невідучымі вачыма, ледзь пагойдваючыся на плячах дзетдомаўцаў, доўга сачыў за ёй, сачыў, як яна рыўкамі, нібыта аслепленая чымсьці, набірае хуткасць і страчвае яе, як разгублена, то хутка, то марудна, круцяцца яе колы, як яна тыцаецца, то імкне пабегчы, то спыняецца, і як урэшце ўсё ж пабегла, сачыў, покуль яна не знікла, не адарвалася ад шэсця, покуль не расстала ў дарожным пыле, — і на асфальце застаўся адзін толькі Захар'я. Жалобнае шэсце было ўжо далёка, ужо даўно не відаць было чорнай машыны. А Захар'я ўсё ўзнімаў, усё выкідаў услед ёй вялізны чорны кулак. Захар'я сам учора выбраў на могільках месца для Лецечкі, на пагорку, каб прадувалася вятрам.

— Маё месца, — сказаў ён Грыбу і Халыве, якія разам з ім капалі магілу. — Тут ляжаць усе мае Сучкі. Тутака хацеў і я ўладкавацца... Зараз жа няхай усе ляжыцца ён. З дзецьмі яму веселей будзе. Усё ж не аднаму. На гэтым пагорку скрозь Сучкі ляжаць, дзеці, мае і чужыя, нашы, вясковыя. Няхай і ён срод дзяцей. Барані толькі нас бог каго-небудзь патрывожыць з іх. Ну, ды калі бязгрэшны ён, а дзеці ўсе бязгрэшныя, нічыхі костачак не кранём і мы.

Але яны ўсё ж скранулі чые-сьці косці. Скранулі, калі магіла была ўжо амаль што выкапана. Заставалася толькі падчысціць яе. І Захар'я ўжо шыра радаваўся, што заступ не стрэў ні дамавіны, ні костачкі спаракнелай. І тут Грыб закрунуў штосьці на дзе ямы. Закрануў і застыў. Захар'я патурываў яго з ямы, прысеў у кутку, закурываў і толькі пасля гэтага рукамі абгрэб тое месца, дзе спатыкнуўся заступ Грыба. Адчысціў, абцёр, абдуў ад зямлі маленькі дзіцячы чэрап.

— Грэшны не ты, Лецечка, не. Грэшны я, грэшная ў мяне рука, патрывожыў дзіця... Ты не гневайся, не гневайся, дзетка. Хацеў як лепей... І ўдваіх вам будзе тут не цесна... Яно ж лепей і атрымалася. Ты дзіця і ён дзіця, духу ад яго будзе не многа. А вось палажылі б тут мяне...

І Захар'я замоўк. У кутку выкапанай толькі што магілы адкінуў трохі жвіру і пахаваў чэрап.

— Ляжы, ляжы, не гневайся. Ён хлопец небагі, усё добра, на першым часе будзеш за павядыра яму, покажаш усё тут, раскажаш...

І на пагорку, які добра прадуваўся ветрыкам, у жвіры, на пагорку, дзе было цесна ад маленькіх дзіцячых крыжоў, палажылі Лецечку. І паставілі яму не крыж, а, як салдату, абеліск з чырвонай пяцікутнай зоркай. А праз некалькі тыдняў непадалёку ад абеліска быў пастаўлены і вялізны дубовы крыж Захар'я.

Ён памёр, як і абяцаў, калі паспелі ўжо яблыкi.

Васька Козел памёр увосень таго ж года.

Стасю Марусевічу — Дзыбатаму ў Маскве, аднаму з першых у краіне, была зроблена аперацыя на сэрцы. Ён пражыў пасля гэтага яшчэ дзесяць год.

НА ПОЛЬСКОЙ ЗЯМЛІ

У маскоўскім кінатэатры «Кастрычнік» дэманструецца новы каляровы хранікальна-дакументальны фільм «Сын радзімы Каперніка». Кінастужка, створаная на Цэнтральнай студыі дакументальных фільмаў, прысвечана героям касмасу — слаўнаму земляку

братчан, камандзіру карабля Пятру Клімуку і першаму польскаму касманаўту Міраславу Гермашэўскаму.

Фільм расказвае аб гасціннай сустрэчы савецка-польскага экіпажа на зямлі Каперніка. Касманаўтаў чакалі ў кожным польскім горадзе, каб паціснуць ім рукі, выказаць захапленне іх подзвігам.

Экран пераносіць глядачоў у той дзень, калі савецкі касманаўт Пётр Клімук ускладае кветкі на магілу свай-

го бацькі, які аддаў жыццё за свабоду і незалежнасць польскага народа.

«ГУЧАЦЬ БЕЛАРУСКІЯ ЦЫМБАЛЫ»

Так называўся канцэрт, які адбыўся ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Сваё майстэрства прадэманстравалі

лаўрэат рэспубліканскага конкурсу цымбаліст Аляксандр Лявончык і канцэртмайстар Беларускага радыё і тэлебачання піяністка Ларыса Максімава.

У віртуозным выкананні прагучалі творы рускай, савецкай і зарубежнай класікі. Цёпла сустракалі глядачы творы беларускіх кампазітараў і любімыя народныя мелодыі. На вечах ўпершыню была выканана «Канцэртная п'еса» маладога беларускага кампазітара Э. Зарыцкага, напісаная па водле матываў вясельных песень.

ПАКАЗАЦЬ УЗВЫШЭННЕ ЧАЛАВЕКА

ГУТАРКА КАРЭСПАНДЭНТА «ГОЛАСУ РАДЗІМЫ» СА СТАРШЫНЁЙ ПРАУЛЕННЯ САЮЗА МАСТАКОЎ БССР
3 НАГОДЫ ЮБІЛЕЮ ГЭТАГА ТВОРЧАГА АБ'ЯДНАННЯ.

У календары памятных дат пазначана: 6—9 снежня 1938 года адбыўся першы з'езд мастакоў Беларусі і быў заснаваны Саюз мастакоў БССР. Минула ўсяго 40 гадоў, яшчэ творча працуюць людзі, якія ў храналагічным спісе членаў Саюза стаяць на першых месцах, а наша выяўленчае мастацтва ўзнялося за гэты час на такія вышыні, што стала істотнай з'явай культурнага жыцця рэспублікі. Вядома, што спрыяльныя ўмовы для развіцця талентаў стварыў савецкі лад жыцця. Але ж патрэбна была і грунтоўная праца жывапісцаў, графікаў, скульптураў, каб жыццё народа ўвасобілася ў адпаведных мастацкіх вобразах.

Гутарыць са старшынёй праўлення Саюза мастакоў БССР Віктарам ГРАМЫКАМ мне давялося з перапынкамі: лічаныя дні засталіся да адкрыцця рэспубліканскай мастацкай выстаўкі «У сям'і адзінай», прысвечанай 60-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі, і яму трэба было ўсё прагледзець, пра ўсё паклапаціцца. Затое ў гэтых бяспрычных, здавалася, чаканнях і перапынках мне больш выразна адкрылася асоба суб'екта — таленавітага жывапісца, былога партызана, актыўнага грамадскага дзеяча. І быў час пачытаць яго артыкулы ў перыядычных мастацкіх выданнях, асобныя цытаты з якіх я выпісала для чытачоў «Голасу Радзімы».

— Віктар Аляксандравіч, якія рысы найбольш ярка характарызуюць нашу нацыянальную школу выяўленчага мастацтва?

— Нагадаю, што прафесійнае мастацтва ў Беларусі актыўна пачало развіццё толькі пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, хаця талентамі наш народ не быў абдзелены і раней. Гісторыя захавала імёны слаўных разьбярцоў, злотнікаў, ганчароў. Гэта былі самародкі, самавукі. Нават у больш позні час толькі некаторыя з іх атрымлівалі прафесійную адукацыю, як, напрыклад, Семірадскі, Хруцкі, Мікешын. Але на роднай зямлі не было ўмоў для творчасці.

Набыткі папярэднікаў савецкія мастакі свята шануюць, а традыцыі развіваюць. Гэтым і абумоўлены такія хуткі ўзлёты нашага мастацтва. Ён адбыўся на базе нацыянальных традыцый пры актыўным узаемадзеянні з культурамі братніх народаў. Як адну з вядучых можна адзначыць у беларускім выяўленчым мастацтве лінію гуманізму. Яна выцякае з характараў народа, ідзе праз усю яго гісторыю і, бадай, немагчыма без яснасці позірку на жыццё. Каб пераказаць усё гэта мовай мас-

тацтва, патрэбны ўважлівыя адносіны да ўнутранага свету герояў твора. Выключна проста ўсё, ці не так?

«Каб прыйсці да такога ідэальнага стану мастацтва, калі генеральныя яго задачы паглынаюць і падпарадкоўваюць сабе ўсе практычныя дробязі творчага працэсу, патрэбна ў ліку многіх адна абавязковая ўмова, — няспынасць. Няспынасць ва ўдасканаленні форм і метадаў пазнання рэчаіснасці, у адлюстраванні духоўнай прыгажосці, ва ўзыходжанні да вяршынь майстэрства, у развіцці магістральнай змястоўнай лініі рэалістычнага мастацтва — лініі гуманізму». («Искусство», № 10, 1978 г.)

— Што можна назваць сёння тэмай нумар адзін?

— Мне вельмі лёгка адказаць вам адным словам: сучаснасць. Але тема гэтая вельмі складаная. Бо ў лакальных мастацкіх вобразах трэба выказаць багацце духоўнага свету нашага сучасніка, яго клопаты і трывогі, складанасці эпохі кантрастаў і глыбокіх сацыяльных зрухаў... Тут патрэбна выключнае суперажыванне, разуменне мэты, новая выяўленчая мова, стылістыка, драматургія. Мы з'яўляемся сведкамі маральнага ўзвышэння чалавека, і не нейкіх выключных суперменаў, а звычайных і шматлікіх прадстаўнікоў сацыялістычнага грамадства. Наш абавязак — садзейнічаць гэтай працэсу, спрыяць, па словах Маркса, вызваленню ў чалавеку лепш за ўсё з сябе самога.

«Так, у цэнтры нашай увагі, нашых клопатаў заўсёды быў і будзе сам мастак як асоба. Рост яго маральных якасцей, яго індывідуальных творчых імкненняў — гэта і рост усёго нашага мастацтва». («Искусство», № 3, 1978 г.)

— Наколькі я ведаю, усімі справамі ў Саюзе мастакоў кіруюць самі мастакі. Раскажыце крыху, калі ласка, як усё арганізавана.

— Саюз аб'ядноўвае прафесійных мастакоў Беларусі, якія маюць высокі ўзровень майстэрства, творы якіх былі грамадскае прызнанне. Мэта — стварэнне найлепшых умоў для творчасці. Таму мастакі кожнай спецыялізацыі маюць сваю секцыю — улічыць спецыфіку работы інакш было б нельга. А сярод 440 членаў Саюза мастакоў БССР ёсць жывапісцы, графікі, скульптары, плакатысты, афарміцелі, крытыкі і мастацтвазнаўцы, прадстаўнікі дэкаратыўна-прыкладнага і манументальнага мастацтваў, мастакі тэатра, кіно і тэлебачання. Галоўны кіруючы орган — з'езд, цяпер ён праводзіцца раз у пяць гадоў. Паміж з'ездамі ўсе справы вядзе сакратарыят, абраны на з'ездзе. Сем найбольш аўтарытэтных і актыўных членаў Саюза мастакоў выконваюць складаныя і адказныя функцыі кіраўнікоў. Яны дбаюць пра творчы рост сваіх калег, клопаюцца пра іх матэрыяльнае становішча,

наладжваюць выстаўкі і г. д. Абавязкова трэба сказаць, што пры Саюзе працуе аб'яднанне маладых мастакоў. Яны таксама карыстаюцца базамі і дамамі творчасці, атрымліваюць майстэрні, пры неабходнасці — грашовую дапамогу. Талент, праца і час вылучаць з маладых лепшых, якія стануць паўнапраўнымі членамі Саюза мастакоў. Нашу прафесійную адукацыю штогод атрымлівае шмат юнакоў і дзяўчат. Але асобных спецыялістаў, напрыклад дызайнераў, усё яшчэ востра не хапае. Я заўсёды амаль з радасцю гавару пра гэты недахоп. Мастакоў не хапае! Іх рыхтуюць 2 інстытуты, вучылішча, спецыялізаваныя школы. Адрэзаны Саюза ёсць ва ўсіх абласных цэнтрах і ў некаторых раёнах. Штогадовы абарот Мастацкага фонду БССР складае каля 7 мільёнаў рублёў. Гэтыя з'явы маюць цесную сувязь — расце дабрабыт народа і патрэба ў духоўным багацці.

— Прабачце, што я не мінаю славу тае пытанне наконт свабоды творчасці...

— Нічога, на яго мне неаднойчы даводзілася адказаць у замежных краінах, калі мы паказвалі там выстаўкі сваіх работ. Кожны ў нас можа выказаць на палатне, паперы ці ў іншым матэрыяле тое, што ён думае, што яго хвалюе. І паказаць публіцы. Наладжвае Саюз час ад часу выстаўкі без журы — прынось і экспануі. Ну, а калі выстаўка тэматычная, «Слава працы», напрыклад, ці «Зямля і людзі», тут журы, зразумела, не возьме работу, якая не адпавядае тэме ці мае мастацкія пралікі. Беларускія мастакі шырока скарыстаюць сістэму заказаў, і я хачу для чытачоў «Голасу Радзімы» спецыяльна растлумачыць такую з'яву. Заказаўчым выступае Міністэрства культуры БССР або Саюз мастакоў БССР. Тэму мастак выбірае сам, жанр і манеру выканання — таксама, але ён гарантуе выкананне якаснае і ў тэрмін. Прымае і ацэньвае работу мастацкі савет — зноў жа абавязаны члены Саюза. Выгодна мастакам — яны забяспечаны матэрыяльна і заняты выключна творчымі праблемамі. Задаволены заказчыкі — цікавымі работамі папаўняюцца музеі, поспех у краіне і за мяжой маюць выстаўкі, усё часцей творы мастацтва — скульптурныя кампазіцыі, насценныя роспісы становяцца з'явамі грамадскага жыцця.

— Накітал карціннай галерэі ў Магірскім раёне...

— Менавіта так. Яна створана па ініцыятыве мясцовых жыхароў. Наогул, яны там цэлы культурны ком-

плекс ствараюць. А мінскія мастакі ў іх проста «свае людзі», вяскоўцы ўсё не надзівацца іх руплівасці, нястомнасці ў працы. Мастацтвазнаўцы падмецілі, як істотна памацнелі карціны «энтузіястаў», як глыбока і смела адлюстраваныя яны рэчаіснасць. З'ездзіце туды — галерэя ў пасёлку Крынічны дэманструе толькі арыгінальныя творы.

— Як, на вашу думку, лягчай ці цяжэй сёння працаваць мастаку ў параўнанні з першымі гадамі існавання творчага Саюза?

— Я мог бы адгаварыцца тым, што прафесійную адукацыю набыў пасля вайны... Але ж не, лічу, што сёння больш адказна і складана працаваць. Выраслі людзі, іх патрэбы. Яны чакаюць ад мастака філасофскага асэнсавання рэчаіснасці. Простая сузільнасць не толькі не задавальняе гледача, а нават выклікае пратэст. Цяпер кожны мастак павінен быць асобай. Са сваёй тэмай і мовай. З актыўнай жыццёвай пазіцыяй. Вы думаеце гэта проста ці кожнаму па сілах? Але час патрабуе...

«Поспех мастацкай творчасці заўсёды вызначаецца не толькі ступенню адоранасці, але і ўзроўнем прафесійнай падрыхтоўкі. Чым больш складаная задума, чым багацейшы эмацыянальны яе змест, тым большага майстэрства патрабуе яе ўвасабленне. Таму мы супраць дылетантызму. Мы за той сапраўдны прафесіяналізм, які дазваляе называць мастака майстрам у самым высокім значэнні гэтага слова». («Искусство», № 10, 1978 г.)

— Віктар Аляксандравіч, мы гаварылі пра справы творчага саюза, не называючы імён мастакоў. Безлы пералік найрад ці дапамог бы нашым чытачам спазнаць іх. Але я хачу задаць вам адно амаль асабістае пытанне. Хто ваш любімы беларускі мастак і чаму?

— Міхась Савіцкі. Не таму, што нас звязвае шматгадовае сяброўства, сумесная вучоба ў вучылішчы і інстытуде. Не гэта галоўнае. Мяне захапляе маштабнасць яго творчасці, грамадзянская скіраванасць, самаадданасць. Усё яго жыццё падпарадкавана творчасці. Але гэта не фанатызм. Ён шчыры і прасты чалавек. І лідэр у беларускім мастацтве. Лічу лідэрства станючай з'явай. Яно актывізуе і падштурхоўвае іншых.

«...Выхаваныя Вялікай Айчыннай вайной якасці нашага пакалення як нельга больш неабходны і атрымліваюць развіццё, далейшую рэалізацыю ў творчым жыцці — жыцці несупакоеным, дынамічна напружаным. А цэльнасць у любові і нянавісці, у светапоглядзе і ўспрыняцці прыгажосці — ці не абавязковыя гэта рысы для ўсякага творцы, мастака?» («Искусство», № 4, 1975 г.)

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

У ВЫДАВЕЦТВЕ «ЛІЕСМА»

У Рызе падрыхтаваны томік выбраных вершаў народнага паэта Беларусі Петруся Броўкі, які называецца «Дабрыня». Над ім працавалі 10 латышскіх перакладчыкаў.

Амаль штогод выходзяць у Латвіі кнігі беларускай прозы. Талрыд Руліс, узнгароджаны за перакладчыцкую дзейнасць Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, сёлета даў магчымасць латышскім чытачам пазнаёміцца з творчасцю Максіма Гарэцкага. У серыі «Апавяданні пра гісторыю» выйшлі яго творы пад адной вокладкай «На імперыялістычнай вайне» і «Віленскія камунары».

Зараз Т. Руліс рыхтуе да выдання прозу І. Чыгрынава. А да 100-годдзя з дня нараджэння Якуба Коласа выйдзе ў яго перакладзе томік класіка беларускай літаратуры.

НА ВЫСТАЎЦЫ ГУКАЗАПІСУ

У фанатэцы Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна адкрыта выстаўка гуказапісу беларускіх кампазітараў і выканаўцаў.

Наведвальнікі могуць праслухаць вядомыя творы кампазітараў Я. Цікоцкага, М. Аладава, Я. Глебава, І. Лучанка. На выстаўцы таксама экспануюцца грамзапісы канцэртных праграм народнага хору БССР, харавой капэлы БССР імя Шырмы, народнага аркестра БССР імя Жыноўіча, Мінскага камернага аркестра, сольных канцэртаў С. Данілюк, К. Кудрашовай, І. Сарокіна, З. Бабія. Эстрада прадстаўлена ансамблямі «Песняры», «Верасы», аркестрам Беларускага радыё, запісамі песень у выкананні В. Вуячыча, Т. Раеўскай, В. Шутавай, Н. Якімавай і многіх іншых.

Аматары літаратуры і тэатра могуць пазнаёміцца з запісамі твораў Я. Коласа, Я. Купалы, І. Мележа, І. Шамякіна, А. Вялюгіна, А. Якімовіча ў выкананні аўтараў і артыстаў драматычных тэатраў БССР.

ПРА ГІСТОРЫЮ БЕЛАРУСКАГА КНІГАДРУКАВАННЯ

Аддзел рэдкіх кніг Дзяржаўнай бібліятэкі імя У. І. Леніна ў Маскве нядаўна выпусціў бібліяграфічны даведнік «Пачатак кнігадрукавання ў Беларусі і Літве. Жыццё і дзейнасць Францыска Скарыны». Указальнік змяшчае апісанні звыш 1400 кніг, часопісных і газетных артыкулаў, якія з'явіліся ў друку з 1541 па красавік 1977 года. Першы з двух раздэлаў утрымлівае апісанні выданняў Францыска Скарыны за перыяд з 1517 па 1525 гады. Чытачы знойдуць тут цікавыя даныя аб выданні кніг беларускага першадрукара, іх мастацкім убранстве, фармаце, пагінацыі. Прыводзіцца таксама пералік захаваных да нашага часу экзэмпляраў. Напрыклад, «Апостал» Ф. Скарыны, выдадзены ў Вільні ў 1525 годзе, мае некалькі варыянтаў, якія захоўваюцца ў Маскве, Ленінградзе, Вільнюсе, Львове, а яшчэ адзін нявызначаны варыянт знаходзіцца ў Лондане, у бібліятэцы Брытанскага музея.

Другі раздзел даведніка ўключае звесткі аб працах па гісторыі СССР, Беларусі і Літвы, развіцці іх літаратур, гісторыі кнігі і кнігадрукавання. Усе яны змяшчаюць упамінанні аб жыцці і дзейнасці Францыска Скарыны.

М. РОЗУМ.

У сталіцы рэспублікі праходзіла ІV спараздачная выстаўка работ Мінскага гарадскога клуба самадзейных мастакоў. На ёй былі прадстаўлены жывапіс, графіка, чаканка па металу, разьба па дрэву, кераміка. НА ЗДЫМКАХ: група ўдзельнікаў выстаўкі—[злева направа] палкоўнік у адстаўцы М. ЧАРВЯКОЎ, інжынер С. ВАРТАНАЎ, пенсіянерка А. ГАУРЫЛЕНКА, інжынер Н. ЯГОРАЎ, пенсіянер М. КАПІТАНЧУК; чаканка па металу «За сыноў»—праца мастака-афарміцеля Мінскага кансервава-гародніннага камбіната А. ПАУЛАВА.

Фота У. ЛУПЕЙКІ.

ЯК ПЕСНЯ, ЯК СОНЦА

У Заслаўі, што непадалёк ад Мінска, у былой Спаса-Праабражэнскай царкве, якая з'яўляецца помнікам архітэктуры і ахоўваецца дзяржавай, адкрыт філіял Дзяржаўнага гістарычнага музея БССР з экспазіцыяй узораў народнага мастацтва і рамёстваў Беларусі. Усё, што тут сабрана (а сабрана больш за 800 экспанатаў), у пэўнай ступені адлюстроўвае матэрыяльную і духоўную культуру мінулага беларусаў.

...Вялізныя драўляныя дзверы расчыніліся павольна. Бразнула клямка, абудзіўшы музейную цішыню. Прамені ранішняга сонца пранікалі сюды, у прасторную залу з высокімі скляпеннямі праз вітражы спічастых вокан.

Спраўднае, глыбока самабытнае майстэрства закладзена ў рэчах, здавалася б, самых будзённых — гаршку, кафлі, меднай конаўцы, драўлянай ступе, карцы, сальніцы, ручніку.

Даніну ўдзячнасці трэба аддаць беларускім археолагам. У музеі шмат экспанатаў, знойдзеных на тэрыторыі Беларусі ў час раскопак. Вылучаюцца сваёй мастацкай разьбой шахматныя фігуркі з косці, грабяні з самшыта і ласінага рога, багата арнаментаваныя ручнікі, засцежкі, праколкі, якія адносяцца да X—XIII стагоддзяў.

Пэўную эстэтычную каштоўнасць маюць рэчы, знойдзеныя непасрэдна ў Заслаўі і яго наваколлі. Скроневыя кольцы крывічанак, зярнёныя пацеркі дрыгавічанак, рознакаляровыя шкляныя пацеркі і бранзалеты, падвескі, ляпныя (зробленыя да вынаходства ганчарнага круга) гаршчочкі.

Экспазіцыя вызначаецца змястоўнасцю, шырокім пазнавальным дыяпазомам: знаёміць з працэсам узнікнення гарадоў Беларусі, гандлёвымі сувязямі, якія падтрымлівалі беларускія гарады з гарадамі суседніх краін. А колькі цікавага даносіць гісторыя аб паходжанні гербаў старажытных гарадоў — Брэста, Гродна, Полацка, Магілёва, Пінска, Нясвіжа! На трэцім паверсе вежы-званіцы дэманструюцца каларовыя фотаздымкі помнікаў беларускага дойлідства, якія захаваліся да нашага часу.

Са старшым навуковым супрацоўнікам музея Анатолям Літвіновічам падыходзім да стэнда з лірычным надпісам:

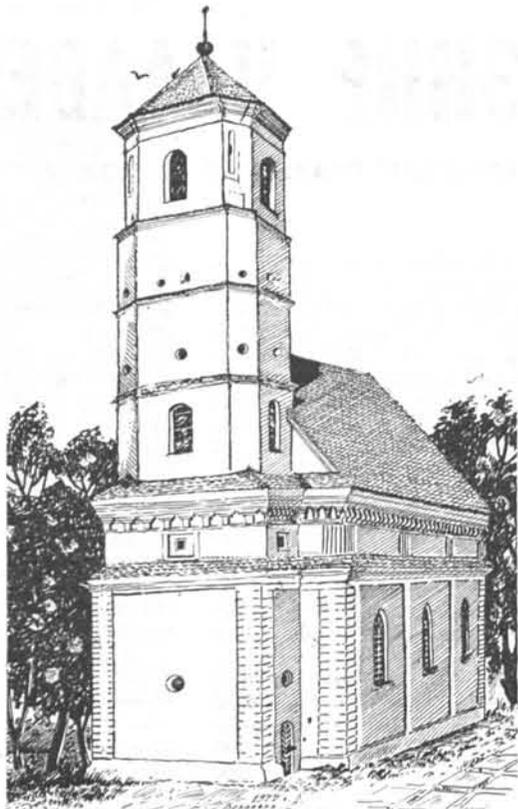
...І тчэ, забыўшыся, рука
замест персідскага узору
дзятку радзімы васілька.

М. Багдановіч.

Знаёмія са школьнай парты радкі верша «Случкі ткачы» быццам дапаўняюць цудоўны ўзор непаўторных случкіх паясоў.

— Ля гэтага стэнда, — гаворыць Анатоль, — падоўгу стаяць наведвальнікі. Зачагоўваюць узор, колеры, тонкасць работы. Акрамя таго, што паясы з'яўляюцца сапраўднымі шэдэўрамі беларускага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва XVIII стагоддзя, яны сімвалізуюць лёс народа, яго няскоранасць, цягу да самабытнасці.

Напярэдадні адкрыцця музея мы захацелі пазнаёміць з экспазіцыяй старшакласнікаў Заслаўскай сярэдняй школы. Было цікава ведаць, якія ўражанні вынісцё яны, дзеці імклівага дваццатага стагоддзя, ці зразумеюць сутнасць таго, што мы называем спадчы-

Спаса-Праабражэнская царква — помнік кultaвай архітэктуры XVI—XVII стагоддзяў.

най бацькоў і дзедаў, ці разгледзяць у спілным—цудоўнае, ва ўчарашнім—традыцыйнае, у народным—адметнае, самабытнае. Пасля экскурсіі школьнікі напісалі сачыненні. Вось радкі з некаторых.

Святлана МАСКАТАВА: «З хваляваннем пераступіла я парог музея. З цікавасцю слухала экскурсавода, разглядала экспанаты. Многія рэчы былі мне знаёмы. Драўляныя лыжкі, прасніцу, вышываныя ручнікі, паясы, «паўкі» з саломы даводзілася бачыць у бабулінай хаце».

Таццяна ГУДЫНА: «Якое старажытнае наша Заслаўе! Ледзь не тысячу гадоў назад тут быў заснаваны горад. На месцы сучаснай школы размяшчаліся рамесніцкія майстэрні. Мой далёкі продка ляпіў посуд, ствараў прылады працы, шыў адзенне. Я міжволі параўноўваю старажытны серп з сённяшнім камбайнам, рыдлёўку — з экскаватарам, курныя памяшканні майстэрняў — з заводамі-гігантамі. Наведанне музея дало мне магчымасць глыбей зразумець, як развіваліся рамёствы на Бела Русі, колькі было затрачана працы і часу, пакуль народ стварыў тое, што мы маем сёння. Але нязменным застаецца характэрнае, якое спадарожнічала працы чалавека».

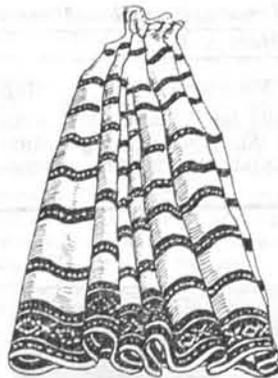
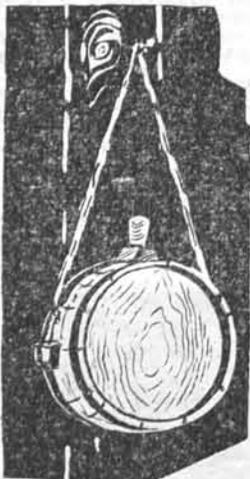
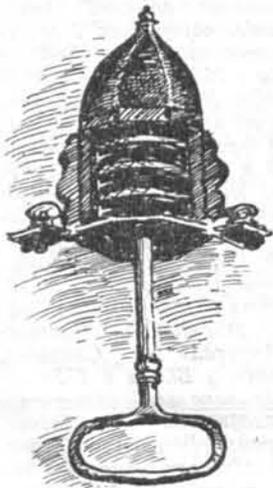
Наталля ЖУР: «Народныя ўмельцы перадавалі сакрэты свайго майстэрства з пакалення ў пакаленне. Таму і сёння наша рэспубліка славіцца цудоўнымі вырабамі майстроў з народа. Узіць хаця б ткацтва. Неглюбскія і мотальскія ручнікі набылі сусветную вядомасць, экспанаваліся ў Бельгіі, Францыі, Японіі, ЗША, Турцыі».

Святлана АБРАМОВІЧ: «Там у фарбах і гуках застыў час. Музей вучыць, натхняе...»

— Прыемна бачыць дапытлівую моладзь, — гаворыць дырэктар музея Андрэй Касцяневіч. — Адчуваецца, што гісторыя роднага краю, народная творчасць захапляюць юных. Нас радуе, што вялікую цікавасць да спадчыны беларускага народа маюць і жыхары з іншых саюзных рэспублік. Нашу экспазіцыю ўжо наведалі турысты з РСФСР, Літвы, Латвіі, Украіны.

Экспазіцыя ўзораў народнага мастацтва і рамёстваў — гэта гісторыя, якую кожны павінен помніць і шанаваць, цаніць і перадаваць нашчадкам. Як песню, як сонца.

Валеры ГРАНЧУК.

Замалёўкі экспанатаў Заслаўскага музея.

У Міжнародным конкурсе дзіцячага малюнка «Касманаўтыка праз 20 год», які праводзіўся ў Польскай Народнай Рэспубліцы, было прадстаўлена 19 работ студыі дзіцячай выяўленчай творчасці пінскага гарадскога Дома піянераў.

Юным мастакам-пінчанам прысуджана адна з пяці калектыўных прэмій. Тры работы адзначаны прэміямі і адна — Ганаровым дыпламам. Многія малюнкi дэманстраваліся на выстаўцы «Разам на зямлі — разам на арбіце» ў Варшаўскім клубе тэхнічнага друку.

ПРЭМІІ ЮНЫМ МАСТАКАМ

НА РАДЗІМЕ ПІСЬМЕННІКА

Нядаўна ў Крынкаўскай сярэдняй школе адкрыт музей Міхася Лынькова. Тут жа ўстаноўлен і помнік народнаму пісьменніку.

Ва ўрачыстасцях прынялі ўдзел землякі пісьменніка і госці з беларускай сталіцы — паэты і пісьменнікі С. Грахоўскі, А. Вярцінскі, Т. Бондар, Я. Каршукоў, навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР А. Дзенісенка. У ліку ганаровых гасцей была жонка М. Лынькова Соф'я Захараўна.

100 ЭКСПАНАТАЎ

У клубе юных тэхнікаў Мінскага аўтазавода адкрылася выстаўка дзіцячай тэхнічнай і прыкладнай творчасці.

Для паказу гурткоўцы прадставілі фатаграфіі, мастацкую лепку, мяккія цацкі, розныя радыётэхнічныя прыборы — усяго 100 экспанатаў. Увагу наведвальнікаў прыцягваюць дзеючыя мадэлі «Хатынь», «Партызанская зямлянка», «Помнік», аўтамабіля МАЗ навейшых узораў.

Сёння ў 12 тэхнічных і пяці гуртках прыкладнай творчасці займаюцца звыш 300 дзяцей аўтамабілебудаўнікоў.

АПЕРАЦЫЯ «СОКАЛ»

На карце лясоў Беларускага Паазер'я ва ўпраўленні лясной гаспадаркі Віцебскага абласнога выканаўчага камітэта з'явілася каля чатырох дзесяткаў чырвоных кружочкаў. Імі пазначаны гняздоўі рэдкіх і знікаючых птушак, выяўленыя ў час аперацыі «Сокал».

— Вынікі пошуку, у якім прынялі ўдзел леснікі, настаўнікі, школьнікі, вучоныя і нават гараджане — знаўцы роднай прыроды, пераўзышлі ўсе спадзяванні, — гаворыць старшы інспектар-паляўніцтвазнаўца ўпраўлення лясной гаспадаркі В. Суравіцкі. — На працягу больш як двух дзесяткаў год ва ўсёй Беларусі было знойдзена толькі адно гняздо беркута. Цяпер у глухіх лясах сярод балот выяўлена яшчэ чатыры. Удалым аказаўся вынік пошуку «кватэр» вельмі асцярожных чорных буслоў. Выяўлена 12 гнёздаў «птушак шчасця», а таксама два гнязды арлана-белахвоста, па аднаму — лебедзя-шыпуна, шэрага жураўля, скапы, пугача і іншых птушак.

Дрэвы, на якіх звілі гнёзды рэдкія птушкі, аб'яўлены недатыкальнымі. Вакол іх на 250 метраў забаронена ўсякая дзейнасць чалавека — меліярацыя, высечка, прарэджванне, збіранне ягад і грыбоў. У перыяд вываднення птушанят радыус ахоўнай зоны падвойваецца.

Гэтае тыграня нарадзілася ў канцы мінулага года ў Гродзенскім заапарку.

Фота А. ПЕРАХОДА.

Гумар

РАЗЗЛАВАЎСЯ

Муж прыходзіць дамоў з работы змрочны. Жонка ўжо накрыла стол. Ён гаворыць:

— Здымі кашу са стала, маці.

— Навошта?

— Здымі, кажу. Я зараз стукну кулаком па стала, злы я вельмі.

ПРАВЕРЫЎ

Адзін жыхар Осла, вельмі важны пан, чуў, што бергенскія хлапцукі не лезуць па слова ў кішэнь, і, упершыню прыхайшы ў Берген, вырашыў

правесці гэта.

Ён падышоў да хлопчыка які гандляваў газетамі ля вакзала, і спытаў:

— Паслухай, а за зайтрашні дзень у цябе газет няма?

— Вядома, не. Я іх яшчэ ўчора прадаў.

ПРА ДОЖДЖ

Прыезджы пытаецца ў прабягаючага хлапчука:

— Тут у вас калі-небудзь дождж канчаецца?

— Не ведаю, — адказвае той, — мне яшчэ толькі дзясць год.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 96